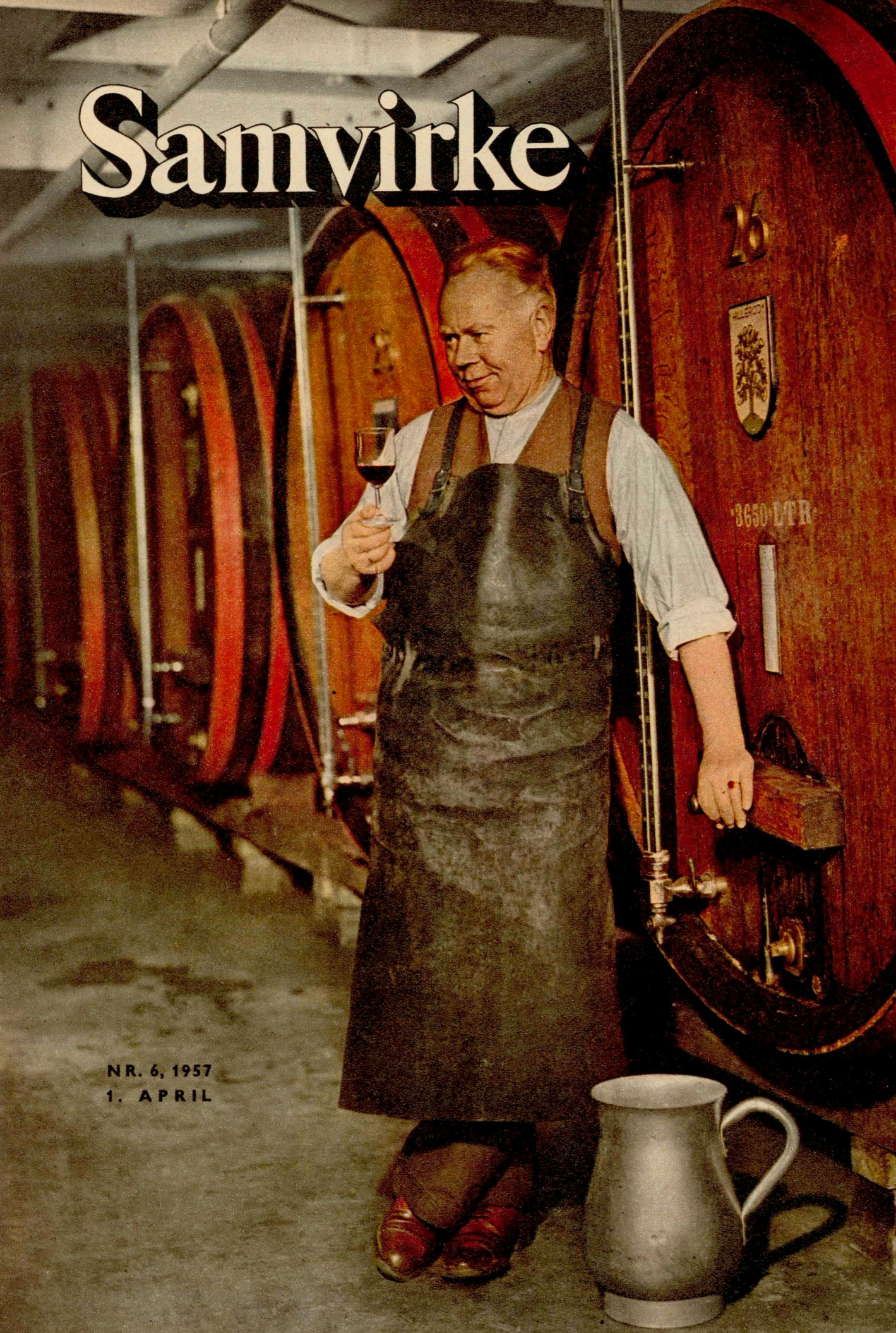

Samvirke

NR. 6, 1957
1. APRIL

Til bryllup i Vikingetiden

Der var lagt op til det helt store gilde i vikingernes hal. Et vældigt bål var tændt midt på gulvet, og ternerne fra fadeburet havde travlt med at slæbe stegt kød og store horn med mjød ind til de lange gildesborde, hvorom skæggede vikinger med brynjer og sværd, hustruer i fine silkekjortler, børn og krigsfolk var ved at tage plads. Larmen var øredøvende – forventningen stor. Høvedsmanden for otte langskibe, Erik, giftede i dag sin datter bort til sin nabos ældste søn, Orm.

Allerede i vikingetiden spillede det økonomiske en overordentlig stor rolle ved indgåelse af ægteskab. Det var ikke enhver ungersvend beskåret at få høvdingens datter til ægte. Der måtte sandelig penge på bordet, før man kunne tillade sig at anholde om den skønnes hånd. Ganske bestemte regler for brudekøb var nedfældet. Brudgommen måtte erlægge et større beløb – en såkaldt „mund“ – før ægteskabet kunne indgås, og det var konen, der fik pengene som særeje.

Denne „mund“ udgjorde sammen med hendes faders medgift hustruens formue – og ingen andre kunne disponere over den. Hun var i økonomisk henseende manden helt jævnbyrdig – og en kone, der blev enke, var ofte et vældig godt parti for egnens mindre sparsommelige vikinger.

Nu om stunder bliver unge mennesker normalt enige om at gifte sig, uden at pigens forældre kommer med tilsvarende fordringer, men den pengemæssige side af sagen bør dog alligevel være i orden. Kærlighed og kildevand er i det lange løb ikke en kost, hvormed man kan bevare huldet.

En god økonomi forudsætter som regel en bankkonto, hvorpå man kan indsætte de større eller mindre beløb, man ikke har øjeblikkelig brug for den dag, uge- eller månedslønnen udbetales. En bankkonto vokser hurtigt, når der regelmæssigt foretages indskud på den – og det er en betryggende fornemmelse at have sine sparepenge i ryggen, den dag man finder pigen, man vil giftes med, for start af hjem og familie koster penge – mange penge...

Eller forestil Dem de penge, der skal være til rådighed, hvis man også har til hensigt at skabe sin egen virksomhed. I så fald er det af overordentlig stor betydning, hvis der regelmæssigt er sat penge til side på en indlånskonto i Andelsbanken – dette giver nemlig til sin tid fortrinsret til et etableringslån.

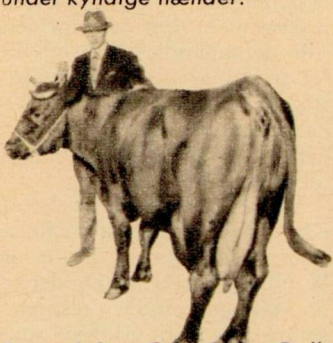
Kom derfor ind i Andelsbanken og lad os finde en kontoform, der passer Dem. Der er mange måder at spare op på – i Andelsbanken finder De let den rigtige.

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

Se godt på dette billede. I krostuen i Høj Kro 3 km nord for Højer hænger denne tegning, der har sin egen historie. Under tyskertiden i Sønderjylland 1864-1920 tåltes ikke billeder af danske konger. Men alligevel hængte dette billede af Frederik d. 7. i krostuen. Kongen findes mellem de to træstammer i billedets forgrund. Mon læserne er lige så skarp-sindige iagttagere, som de danske sønderjyder i trængselsårene var det? Tegningen var efterhånden blevet noget jordslået, og den nye kroejer har nu ladet billedet restaurere under kyndige hænder.

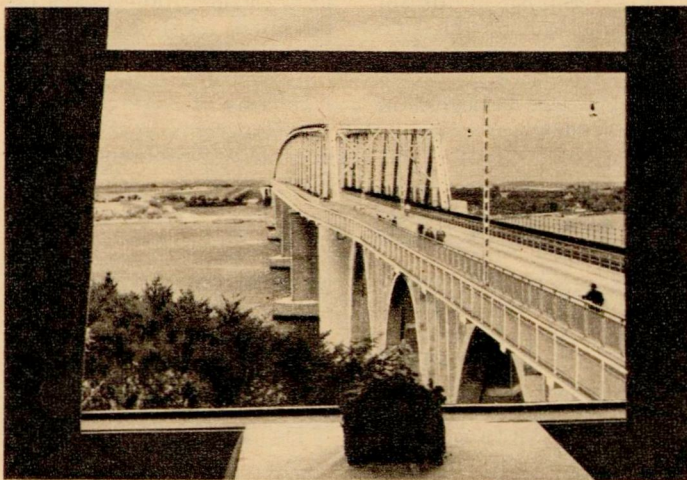

En god ko. Går. Hans Dall, Ballegård, Hejls, har Danmarks højestydende malkeko. Den er 8 år, malkes tre gange om dagen og giver 48,48 kg mælk og 3,50 kg smør. Den stolte ejer af koen tvivler på, at den kan holde til den store produktion. En overgang var yveret så stort, at koen måtte malkes med hånden fra to sider.

Vejret bestemmer lygtetændingen. I Ålborg har man en fotocelle på el-værkets tag, der tænder eller slukker gade-lygterne, hvis lysintensiteten når under eller over en bestemt grænse. Apparatet sparer penge, og Ålborgs eksempel følges nu af andre byer.

Brødre, men kan ikke tale med hinanden. Ved amerikabåden Stockholms ankomst til København fornylig stod mellem de ventende typograf E. H. Rosen-dahl, Hillerød, der skulle modtage sin bror, Valdemar. De to brødre havde ikke set hinanden i 50 år og ikke hørt fra hinanden i 32 år. Gensynet var hjerteligt, men - de kunne ikke tale med hinanden. Typografen kan ikke engelsk og amerikabroderen ikke dansk. Begge er født i Amerika, men faderen døde, da de var børn, og moderen vendte hjem til Danmark med dem. Valdemar (med piben) vendte senere tilbage til Amerika.

Lillebæltsbroen er for lille. Trafikken af motorkøretøjer over Lillebæltsbroen er stadig stigende. I 1956 registrerede broens trafiktæller, at 1.707.278 motorkøretøjer passerede bæl-tet mod 1.582.000 året før. Gennemsnitlig passeret broen af 4664 motorkøretøjer i døgnet. Der har da også gennem læn-gere tid været syslet med tanken om en udvidelse af broen, og man er nu gået så vidt i overvejelserne, at der er fremsat en plan om at forsyne Lillebæltsbroen med en udven-

Der er plads til ærter. Svendborg kon-servesfabrik har længe på grund af pladsmangel haft færdigvarer oplagret rundt om i byen. For nylig holdt man derfor rejsegilde på en kæmpehal på 64x17 m, bygget efter helt nye princip-per. Først er rejst et skelet af bærepiller og spændebeton, hvorefter er opført ydermure af Durisol. Lastbiler skal køre ind gennem porten i den ene ende af hallen og læsse af eller på, for så at køre ud gennem en port i hallens modsatte ende. Svendborg kon-servesfabrik har haft en rivende udvikling, i 1948 var det teg-nede ærteareal 20 tdr. land, mens det i 1957 er 350 tdr. Det be-tyder en stigning fra 100.000 til 3,1 mill. dåser ærter. Vort billede viser hallen, og formanden for kon-servesfabrikken, skatteråds-medlem J. P. Jensen, der lykønskes af borgmester Sv. Aa. Ander-sen, Svendborg (t.v.).

Brækket benet 10 gange. Den 11-årige Aage, der er søn af boelsmand Chr. Nielsen, Augning ved Randers, fejrer i sin seng et kedeligt jubilæum. For kort tid siden væltede han på sin cykel og brækkede benet, og det var 10. gang i løbet af mindre end 7 år, det skete. Det var således faktisk benet, der skulle have været fotograferet, men i modsætning til - eller måske tvært-imod ligesom visse piger - var Aage ikke særlig tilbøjelig til at vise benet. De første 4 gange var det venstre ben, det gik ud over, mens det de sidste 6 gange er højre ben, han har brækket.

Kvinderne i Varde bider fra sig. I det fredelige Varde har der i den senere tid været en del forsøg på voldsforbrydelser over for kvinder. Byens lotte-korps har derfor ladet holde kursus i selvforsvar for kvinder. Straks fra starten har der været stor tilslutning, og ved afslut-ningen af det første kursus fik 25 unge kvinder broncemedalje. Instruktøren er kaptajn Hjorth, der her instruerer en af Vardes lotter.

dig „altan“ til cyklister og knallerter. Inden længe skal der holdes møde om sagen. Vort billede viser, hvorledes „altanen“ antagelig anbringes.

Forsiden: Dette nummers forsidebillede i serien Det arbejdende Danmark er hentet i FDB's vinkælder i København, hvor den gamle vinkyper, Gath Hansen, smager på den ædle drue. Vinkyperens opgave er at røgte og pleje vinen, han følger meget nøje dens udvikling i fadene og påser, at den opfører sig, som den skal, inden den går ud til forbrugerne. Vinfadene i FDB's vinkælder er forsynet med by-våben. For 20-25 år siden var det således, at den FDB-afdeling der i et år havde haft størst salg, for det nye år fik indrangeret sit fad med byvåbnet som nr. 1. Dette er man gået bort fra, men byvåbnene pynter stadig op i vinkælderen.

MED FORBRUGERNE SOM SKÆRMBRÆDT

NÅR DANMARK – set i forhold til indbyggertallet – har rekord i antallet af detailforretninger, kan vi takke vor 100 år jubilerende næringslov for denne irrationelle og omkostningskrævende overdådighed. Bestemmelsen om, at ingen handlende må drive mere end een butik i samme kommune, har – med visse undtagelser – sikret småhandlende et reservat til beskyttelse mod stordriften.

Når det alligevel er lykkedes at slå hul på idyllen, så selvbetjening og lignende fremskridt har kunnet vinde indpas, skyldes det de nævnte undtagelser: Brugsforeningerne, samt de store fabrikskædesystemer, Irma, Schou etc., der ikke er bundet af filialforbudet, fordi de er fabriksudsalg.

UDVIKLINGEN har altså vist, at fremskridtet ikke lader sig standse af kunstige hindringer. Konsekvensen af de sidste års butiksrevolution må derfor blive ophævelse af filialforbudet, og dette standpunkt var der overvejende stemning for, da et arbejdsudvalg for nylig

forelagde næringslov-kommissionen et udkast til en forenkling af næringsloven.

Man skulle dog ikke glæde sig for tidligt. Endnu en gang lykkedes det købmændene at stikke en kæp i hjulet. En anden slags kæp end tidligere.

HIDTIL har det været De danske Handelsforeningers Fællesrepræsentations formand *Max Lindskov*, som i sin selvbestaltede omsorg for forbrugernes ve og vel har ført kampen mod filialforbudets ophævelse ud fra den opfattelse, at selvbetjening og lignende omsætningskoncentrationer var af det onde, som det var til folkets bedste at beskytte det imod.

Da forbrugerne tydeligt viste, at de ville det onde, var denne skanse ikke holdbar. Filialforbudet lod sig ikke anvende til beskyttelse mod handelens rationalisering.

Til gengæld har rivalorganisationen De samvirkende Købmændsforeninger fundet på noget helt nyt. I lang tid var der stærke kræfter i bevægelse indenfor denne organisation for at få fjernet filialforbudet,

men majoriteten af små-købmænd sejrede over de mere fremskredne.

Og på hovedbestyrelsesmødet for nylig tog formanden, købmand *Aagaard*, afstand fra bestræbelserne i næringslov-kommissionen for filialforbudets ophævelse – ikke fordi købmændene frygter „en konkurrence på effektivitet“, som han sagde, men fordi en revision kan medføre en „kapital-konkurrence“, som den jævne købmand må bukke under for.

DET VIL være fristende at spørge, hvilken forskel, der er på „kapital-konkurrence“ og „konkurrence på effektivitet“, for til syvende og sidst må de to begreber dække hinanden. Vi nævner det blot som eksempel på købmændenes himmelråbende mangel på logik i disse anliggender – det samme brud på sund fornuft, som får dem til at slå sig til ridder på næringsfriheden udadtil, samtidig med at de indadtil kræver regulering af næringslivet, og som får dem til at forsvare noget så bagvendt som, at „den

frie næring truer den frie købmand“.

Vi forstår ikke dette indavlede sprog, og vi forstår heller ikke sammenhængen, når formanden på hovedbestyrelsesmødet kan få sig selv til at rose købmændenes „koncetrerede samarbejde i indkøbsleddet“, mens han af leverandørerne forlanger, at de „holder sig til deres naturlige plads i helhedsbilledet“. Oversat til bramfrit dansk betyder det nemlig, at købmændene nok må konkurrere grossererne ud gennem indbyrdes samarbejde, men grossererne skal pinedød holde sig væk fra deres enemærker.

DET mærkelige er dog – og nu taler vi om realiteter, ikke om sprogbrug – at købmændene ikke kan forstå, at „den bestemmelse i næringsloven, der var ment som værn for den lille detailhandler, har udviklet sig til at blive en begunstiggelse for den mindre butikshandels værste konkurrenter“, nemlig brugsforeningerne og fabriksudsalgene.

Den her citerede udtalelse er ikke vor, men trust-kommissionens formand professor *Winding-Pedersens*. Og det er der jo noget om. Den realitetsændring i næringsloven, som begyndte med brugsforeningernes sprængning af læbæltterne omkring byerne, er fortsat med den faktiske ophævelse af filialforbudet ved brugsforeningernes og fabriksudsalgenes lovlige bekæmpelse af det.

Driftige købmænd står på spring for selv at møde denne udfordring med stordriftens metoder, men sagt lige ud: De må ikke, fordi købmændsforeningerne åbenbart betragter det som deres opgave at værne det jævne gennemsnit.

Strengt taget er deres modstand altså udtryk for en slags indbyrdes jalousi.

SOM MAN ser, at der mange eksempler på, at købmændene har svært ved at finde deres egne ben i disse problemer.

BENZINEN IGEN

VAR DER benzin nok i landet, da regeringen nogle dage før benzinrationeringens ophævelse fulgte benzinselskabernes råd om at opretholde benzinrationeringen? Dette påstår venstrebladet *Svendborg Avis* i en artikel vendt mod *Samvirkes* betragtninger i anledning af den konservative hovedstadspresses anklage mod regeringen for at ville opretholde benzinrationeringen på tværs af rigelige forsyninger. *Samvirke* kom til det resultat, at man ikke kan bebrejde regeringen, at den følger sagkyndiges råd, når de samme sagkyndige selv er interesseret i at sælge mest mulig benzin og derfor ikke – hvis de har deres fornuft i behold – kan ønske rationeringen fortsat ud over det strengt nødvendige.

Svendborg Avis indrømmer

i sin forøvrigt temmelig forvirrede artikel, at *Samvirkes* argumentation „kan se ganske bestikkende ud,“ forudsat at benzinforsyningerne virkelig var for knappe. Men er det sandt? Er *Samvirke* ganske uvidende om, spørger bladet, at „der var olieselskaber, som følte sig sikre på deres leverancedygtighed og ønskede benzinrationeringen ophævet“. „Der var andre selskaber, i det mindste et selskab, der ikke var så tryk i så henseende“ påstår bladet videre, og af hensyn til dette selskabs konkurrencedygtighed blev rationeringens ophævelse udskudt.

SVENDBORG AVIS giver her udtryk for at vide noget, som ingen andre i sagen implicerede parter har kendskab til. At nogle enkelte selskaber

havde benzin nok til at klare deres normale andel i omsætningen, er jo intet bevis. Det afgørende var, om de havde benzin nok til at dække, hvad de andre havde for lidt.

De nævnte selskaber dækker kun 20 pct. af salget, mens andre selskaber, med virkelig store markedsandele, lige til det sidste havde store forsyningsvanskeligheder. Derfor mente selv de godt forsynede selskaber ud fra en helhedsbetragtning, at rationeringen burde opretholdes, og regeringen fulgte det råd, som olieselskaberne enstemmigt gav dagen før mødet i folketingets vareforsyningsudvalg.

Med andre ord har *Samvirke* argumenteret ud fra den rigtige sammenhæng, og *Svendborg Avis* må følgelig være enig med os.

Men det må blive deres sag. Hvad der derimod ikke er deres sag, er, at de bruger forbrugerne som skærmbædt for deres vakleborne standpunkter og eskapader fra sagens virkelige kærnepunkter.

Hele Max Lindskovs kampagne mod handelens rationalisering var baseret på, at forbrugerne var bedst tjent med den service, som den lille købmand med den lille kundekreds kunne yde hver enkelt kunde, og at en udvikling henimod stordrift derfor måtte undgås.

På samme måde forklarer købmandsforeningerne nu, at den kapitalstærke forretningsdrivende ikke behøver at tage så meget hensyn til, om hans filialer er rentable til at begynde med. Det vigtigste for ham er, at han kan holde ud, indtil købmanden er bukket under – men det endelige resultat vil ikke blive billigere varer. Altså igen denne bekymring for forbrugerne.

Det er vel ikke utænkeligt, at en privatkapitalistisk sejr vil kunne misbruges til kartelagtige markedsdelinger og prisaftaler, men dels har vi monopolløven, dels brugsforeningerne til at hindre en udvikling i den retning. At antyde, at brugsforeningerne

vil benytte en dominerende stilling til at drive priserne op, er det rene vrøvl.

SKAL VI ikke være enige om, at den eneste rettesnor for, hvad der gavner forbrugerne bedst, er deres eget frie valg mellem butik- og virksomhedsformer. Købmændene mener at have patent på at fortælle forbrugerne, hvad de er bedst tjent med – et temmeligt bagvendt ræsonnement. Hvad om man lod parterne bytte roller, så det blev forbrugerne, der fik lejlighed til at fortælle købmændene, hvad de anså sig bedst tjent med?

Der var virkelig optræk til en endelig standpunkttagen til dette spørgsmål i næringslovs-kommissionens sidste møde, men i sidste øjeblik veg kommissionen uden om og overlod til formandskabet at overveje spørgsmålet om filialforbudets ophævelse endnu en gang – velsagtens fordi vi står overfor et valg, og kommissionens politikere nødig vil træde købmændene over tæerne, mens de frejdigt regner med, at forbrugerne finder sig nok i det. Denne gang måske, men forhåbentlig ikke så meget længere. Vi har folkestyre og ikke organisationsstyre i dette land.

DE STORE CHANCERS LAND

VOR kapital-fattigdom har givet sig udslag i udsendelse af en brochure fra regeringen til udenlandske kapitalister om fordelene ved at anbringe penge i Danmark. Heri er intet galt, når den udenlandske kapital kun medvirker til at øge vor eksportevne, indføre bedre produktionsmetoder, give større beskæftigelse o. lign., selv om det er trist, at vi ikke selv har sparet nok op til at kunne nå de samme mål.

Dog skulle det nødig gå sådan, at vi ligesom salig kong Kristoffer pantsætter alt for mange af gamle Danmarks produktionsmuligheder til fremmede med deraf følgende afhængighed og fare for udnyttelse. Det mest oplivende ved brochuren er at se Danmark fremstillet som de store chancers land, hvilket vi andre, der står midt i det, nok kan være vel blinde for: Verdens

ældste kongerige ... sund politisk atmosfære ... høj levefod ... store årgange rykker snart op i de produktive aldre ... lav told ... rekordagtigt lille tab af arbejdsdage som følge af arbejdsstandsnings... fællesnordisk marked i sigte... Danmarks gæld til udlandet svarer kun til 3 måneders eksport ... rentefod 6-7 pct. ... lyder nogle af de fristende oplysninger. Fremmed kapital, bl. a. amerikansk, engelsk, hollandsk og svensk, er da også forlængst „indvandret“ på mange felter, hedder det, f. eks. bilsamlefabrikker, landbrugsmaskiner, symaskiner, kontor-maskiner, radiodele, vaskemidler, kosmetik og olieprodukter.

Lidt drilsk er det kun, at brochuren også lokker med en liberal monopolløve – den regering, der har udsendt brochuren, havde jo gerne set, den var blevet lidt strengere!

Som en håndsrækning fra danske til ungarske arbejdere afsendtes d. 5. marts fra FDBs hovedsæde i København fem jernbanevogne indeholdende 13.500 pakker fødevarer til en værdi af ¼ million kr. Sendingen er betalt af De samv. Fagforbund, hvis formand, Eiler Jensen, takkede alle bidragydere. Ligeledes takkede han FDB og HB for assistance med indkøb og pakning. „Vi har været glade for at hjælpe i denne sag,” svarede direktør Ebbe Groes.

De fire, som kontrollerer en gavepakke, er fra højre: Eiler Jensen, hovedkasserer Aksel Olsøn, DsF, forretningsfører Aage Ellemann, HB, og Helge Frederiksen fra FDBs pakkeafdeling. „Jeg har selv prøvet brugsanvisningen,” sagde Eiler Jensen, „men jeg er klar over, at jeg ikke duer som kok, da jeg fik ungarsk gullasch ud af det i stedet for minutsuppe.”

vi frembæver

MED INTERESSE

at dansk smørekseport efter nyligt fremkomne oplysninger har haft stor gavn af det samarbejde, landets ni andels-eksportforeninger for smør indledte for 1½ år siden ved at skabe deres eget fælles salgsgorgan, *Andels-smør*.

at *Andelsbladet* har fremsat en advarsel mod faren ved udenlandsk kapitalers indflydelse på danske afsætnings-virksomheder for mejeriprodukter – en udvikling, som den senere tid har set flere eksempler på, og hvori optræder

både amerikanske, canadiske og engelske interesser.

MED BEKLAGELSE

et særlig krast eksempel på, hvordan forbrugere vildledes, når nettoindhold ikke er angivet på færdigpakkevarer: Et kendt hårmiddel, hidtil kun solgt i „Stor“ og „Lille“ tube, sælges nu i tre størrelser: „Stor“, „Mellemstor“ og „Lille“. Da den nye „Lille“ tube er betydelig billigere end den hidtidige „Lille“ vil de fleste få indtryk af et prisfald, mens sandheden er, at den tidligere „Lille“ tube nu blot kaldes „Mellemstor“ og har uændret pris. Hvor mange opdager forskellen?

Hjulene snurrer

i Dansk Landbrugs Andels Maskinindkøb, der efter en hurtig genopbygning er i fuldt sving med at løse sin hovedopgave: at billigere og forbedre landbrugets maskinpark til gavn for sine ejere, de danske landmænd.

HVERT FEMTE MINUT udspys en ny skærebleser fra samlebåndet i Andels-Maskinindkøbets Mullerup-fabrik i Ullerslev på Fyn. Skærebleserne er maskiner til sønderdeling af roetop til ensilering – en ny metode, der forbedrer foderets kvalitet og dermed i sidste instans betyder bedre mælk, smør og ost – og de er blevet

modtaget så godt blandt landmændene, at Andels-Maskinindkøbet allerede sidste år solgte over halvdelen af samtlige skæreblesere i landet. 75–80 pct. ventes endda opnået i år. Skærebleserne fra Mullerup-fabrikken er 20 pct. billigere end alle andre i tilsvarende kvaliteter, fordi fordelingsomkostningerne er bragt

ned til et minimum ved massesalg gennem andelsmejerierne, og fordi stordriften har bragt samleudgiften ned til en brøkdel af det oprindelige.

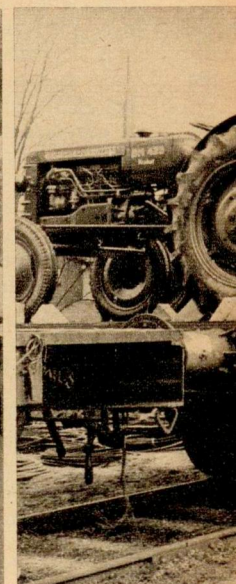
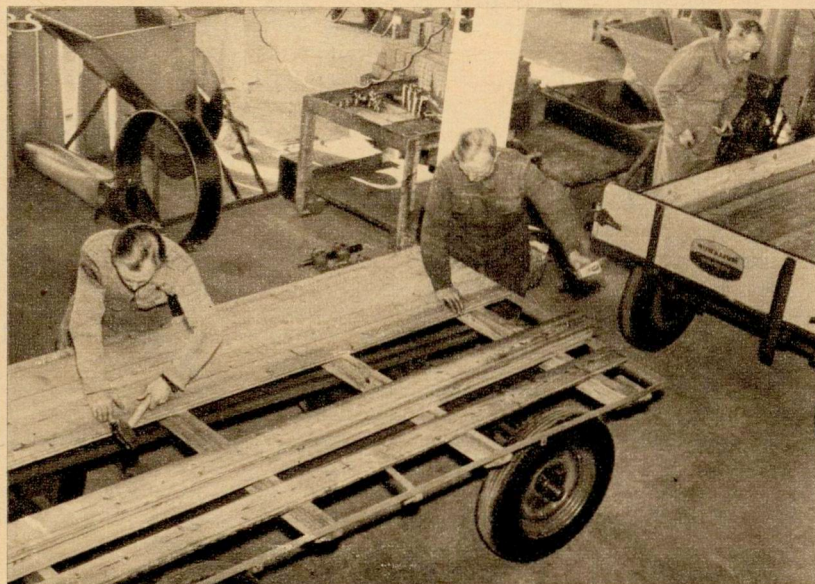
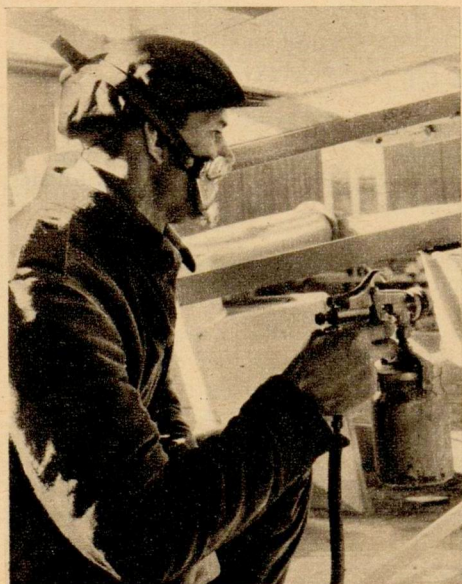
Samtidig har konkurrencen fra Andels-Maskinindkøbet trukket priserne på privatfabrikerede skæreblesere stærkt nedad, således at landmændene også på den måde er blevet sparet for store summer.

Foruden skærebleserne omfatter Andels-Maskinindkøbets egenproduktion tromler, harver, plove, landbrugsvogne og halmpressere. Derfor snurrer hjulene hastigt på andels-maskinfabrikken, hvor 60 mand alene er beskæftiget i produktionen, og hvor man finder værktøjsmaskiner, der er farvet orange-gule, fordi det har vist sig at give det bedste arbejdsresultat – kun en beskedent ting, men betegnende for det utraditionelle gå-på-mod, hvormed landmændenes eget andelsforetagende nu er i lag med at sikre sig en befæstet stilling i en branche, der hidtil har været domineret af private kapitalinteresser.

Boycottens virkning

Da Andels-Maskinindkøbet efter kapitaludvidelsen i fjor, nødvendiggjort af de begåede begynderfejl, fik en frisk start, blev en årlig omsætning på 10 mill. kr. angivet som den første betingelse for balance i økonomien. Et helt år før ventet er målet nået – så meget mere imponerende, som andelsselskabet indtil nu har været afskåret fra at samarbejde med den øvrige landbrugsmaskinbranche på grund af en urimelig blokade, der simpelthen har stillet Maskinindkøbet ringere end den mindste maskinhandler i landet, både hvad angår de opnåede rabatter og retten til overhovedet at føre de pågældende maskiner.

De hvidglødende ringe, der forarbejdes på ovenstående billede, indgår i samlebåndproduktionen af skæreblesere, en af Andels-Maskinindkøbets største successer med over 50 pct. af det samlede salg i landet. Billedet herunder er fra malkekabinen, hvor maskinerne dækkes med rustbeskyttende farve og maskinemaille. Til højre en scene fra produktionen af landbrugsvogne – et felt, hvor Andels-Maskinindkøbet tegner sig for en trediedel af det samlede marked. Yderst til højre en opmarch af selskabets svenske B-M traktorer, der sammen med den nye, danske diesltraktor sikrer Andels-Maskinindkøbets solide konkurrencedygtighed på traktormarkedet.

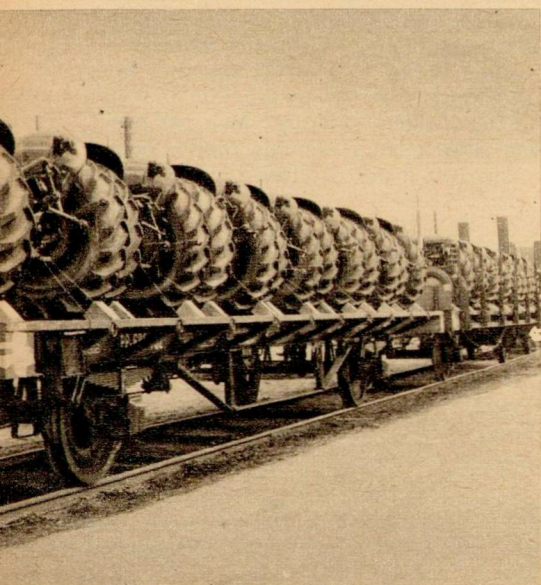

Boycotten er forlængst indklaget for Monopoltilsynet, der med loven i hånd søger retfærdige konkurrencetilstande indført. Tilbage står at overvinde de rester af modvilje mod Andels-Maskinindkøbet, som det diktatoriske maskinkartel har haft held til at sprede flere steder ved sine målbevidste chikanerier. Også dette vil bedst kunne lykkes ved at nå til forståelse med de private maskinhandlere og smede, der faktisk gerne vil, men hidtil ikke har turdet træde i kontakt med andelselskabet.

Samarbejde til alle sider er påkrævet for at kunne udnytte fordelene ved den standardisering og massefabrikation, der hårdt tiltrænges for landbrugsmaskiner, og som Andels-Maskinindkøbet selv gennemfører, så vidt som kræfterne tillader. Et eksempel på, hvordan man øger konkurrencedygtigheden: Ordrene på landbrugsvogne opsamles under eet i såkaldt forskrivning for hver periode, således at fabrikationen kan planlægges i store serier ad gangen, samtidig med at lagerudgifter spares — resultatet er en prisbesparelse på 20 pct.

Andels-Maskinindkøbet har nylig fået eneforhandling af den første danske, samlebåndsfremstillede traktor, Bukh-traktoren, hvis „hjerne“ er en dieselmotor, som længe har været eksporteret til 60 lande jorden over. Denne traktors konkurrencedygtighed over for de store, udenlandske koncerner er uomtvistelig.

Alle produkter fra Maskinindkøbet kontrolleres skarpt, inden de sendes på markedet, bl. a. i samarbejde med Statens Redskabsprøver og med praktisk landbrug. Endelig søges de forskellige maskiner sammenstillet i mekaniseringssæt, der viser, hvordan de enkelte brugsstørrelser kan nå størst mulig arbejdsbesparelse i kornhøst, roesæson osv. Fra fabrikens nyligt oprettede forsøgsafdeling udgår initiativ til forbedringer, ligesom helt nye maskiner konstrueres og prøves inden produktionen.

Hvorhen går rejsen?

Samvirke arrangerer ferierejser for brugsforeningernes medlemmer. *Rivierarejse*, 14 dage, 715 kr., afrejse 17/5, 24/6, 16/7 og 3/9. *Ferie i Dolomitterne*, 15 dage, 745 kr., afrejse 25/6 og 4/7. *Rejse til Rom og Capri*, 15 dage, 600 kr., afrejse 12/9. Oplysninger om den af rejserne, De er interesseret i, fås fra Samvirkes kontor, Njalsgade 15, København S.

Ferierejse med

SAMVIRKE

Farv selv med OPAL — og spar penge!

Garderoben, gardinerne, dækketøj o. s. v. bliver som nyt, når det farves med OPALFARVER, der findes i 39 moderne kulører — se farvekortet — og kan farve

Uld — Halvuld
Silke — Halvsilke
Bomuld — Linned
og endvidere
**NYLON
PERLON
ORLON etc.**

Det er så let
at farve med
OPAL

Skånsom vask

Til blegning og affarvning brug **OPANOL** — det skåner tøjet!

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

Sikkerhed og velvære ...

**et Camelia-produkt*

Gacel*

er let som dun og har en enestående stor absorberingsevne. Den er fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med omslag af fineste gaze.

10 stk. 2,40 kr.

Anette*

er lidt mindre end Gacel, men er fremstillet af samme fine cellstof. Omslag af tricotslange.

10 stk. 1,80 kr.

F Å S I B R U G S E N

Grønsalen og Opsalen

MØNS HERLIGHEDER

DE NYE broer har ikke bare gjort det nemmere for os at færdes, de har også gjort landet smukkere. På en forunderlig måde passer deres let og fint svungne brobuer ind i det danske landskab. De har ikke de ældre broers tunge arkitektoniske narrestreger, men er så fint og rationelt formet som et edderkoppespind fra kyst til kyst. De syner på afstand som et skinnende kniplingemønster af stål, der står så smukt mod himmel og hav. Det er sandsynligt, at man i en sen eftertid vil sammenligne de ingeniører, som har bygget broerne over de danske strømme, med de bygmestre, som opførte de gotiske katedraler med deres himmelstræbende tårne og hvælvinger. Der er næppe noget menneske, som kører over Lillebæltsbroen, Storstrømmen eller Mønsbroen uden at fyldes af en ejendommelig glæde. Man er højt, højt oppe, halvvejs i skyerne, og dog den gode danske jord så vidunderlig nær.

Fra Mønsbroen ser man det skønne, blide Sydsjælland med skovklædte strande, tavlede marker og hvide kirketårne. Forude har man det dejlige Møn, Grønsalen og Opsalen er øens to ældgamle navne. Hvad selve navnet Møn betyder, er i dag en gåde for videnskaben, men med mø har det næppe noget at gøre, selv om ældre romantiske skribenter har sværmet for denne forklaring. Snarere med et gammelt

ord, Mo, der betyder „hvid sten“. Det er ikke helt usandsynligt, at den kridhvide klint i oldtiden har givet øen dens navn.

Vi kører gennem Stege med dens gamle købmandsgårde og dens Mølleport, der er en af landets ældste verdslige bygninger, på alder med Vordingborg slot, Spøttrup, Klosterporten i Sorø og den gamle kongeborg i Nyborg. Endnu har byen en rest af den vold, som omgav den i middelalderen, og den havde nok volde og grave behov. For i de rige århundreder, hvor silden stod i stimer ind i sundet, var Møn og dens hovedstad en fed bid, og byen havde svære kampe at bestå med lybekkerne. Senere kom svenskerne til. Stege værgede sig tappert og reddede livet, værre gik det den gamle købstad Borre, som vi kører igennem på vor vej til Opsalen eller Højemøn. Den var engang en driftig og velstående købstad med sildefiskere, handelskuder og købmænd. Dengang lå den ved en fjord, som havet sendte ind i landet, den havde havn og var nær ved at overgå Stege i velstand. Men de rovgriiske lybekkere belejrede byen, og en nat i 1510 stormede de og erobrede den, og Borre blev aldrig købstad mere, for havet trak sig tilbage, og hvor der før var fjord, er der nu moser og engdrag.

Idag er Borre en stor landsby med smukke solide gårde og huse. Men den gamle kirke, som næsten er blevet brun af ælde, er altfor stor til den lille by, og det er, som om den ruger over mørke tanker. Har man god tid, kan man kigge ind i den, men man vil nok have mere udbytte af at besøge de to landsbykirker mellem Stege og Borre: Kjeldby og Elmelunde. Her findes nemlig nogle af de fineste kalkmalerier, vi har i landet. Tiden har bleget dem, men de fortæller levende om middelalderens religiøse og sociale livssyn og giver os et indtryk af, hvor farverige og fint ornamenterede de gamle kirkerum har været.

Fra Borre stiger landet op mod Magleby og Sømarke, og snart er man ved Lise-

GRÅRYG

lund. Det stråtekte liliput-slot ligger så yndefuldt under slotsparkens store, gamle træer, i den lille sø sejler svanerne, det er som en eventyrverden. Det kønne lille slot blev bygget af kammerherre Calmette, som opkaldte det idylliske landsted efter sin kone. Han ejede det store gods Marienborg og hørte til det 18. århundredes sjældne godsejer typer, han var livslysten og reformivrig. Han nøjedes ikke med at lave romantiske parkanlæg, men arbejdede stædigt og utrætteligt for sine bønder, som han gjorde til selvejere.

Når man spadserer i Liselund park, mærker man ikke, at man er så nær ved havet, men man befinder sig helt ude på Lilleklint, som havet har ædt grumt løs på. Mange tønder land er i årenes løb styrtet i havet, nogle af Calmettes romantiske bygningsværker er endt i bølgerne. Fra Lilleklint går der en vej langs klinten mod syd, og hvilken vandring! Man går gennem skoven langs klintens yderste rand, og snart er man ved Storeklint. Vældige

kløfter og fald skærer sig ind i klinten, stejle stiger og trappetrin fører ned i dybet, mens bjerge af kridt rejser sig i vældige og fantastiske formationer. Undertiden må man standse og trække vejret – her er så skønt, at man har svært ved at tro sine egne øjne. Den danske strand er dejlig, snart barsk, snart blid, men Møns Klint er naturens mesterværk. Mon der mange steder i verden findes en kyst af en sådan pragt og dristighed?

De hvide kridtmasser tårner sig op, de gnistrer i solen, snart som vældige forbjerge mod havet, snart som spir og tårne. Undertiden svimler man, når man stirrer ned i havet, der inde ved kysten er mælkehvidt af kridtet og længere ude synes dobbelt blåt. Det er en fantastisk kyst, formet med enestående væld og samtidig med en egen blidhed, og man kan godt forstå, at klintekongen, der hersker over hele denne egn, Opsalen, er en meget venlig vætte.

MØNSBROEN

Han har sit slot inde i klinten, undertiden rider han hen over landet, og i gamle dage ofrede man ham markens bedste eg, for at han ikke skulle træde kornet ned under sit natlige ridt.

Men havet æder, i stormvejr går brændingen løs på det bløde kridt. Den huler klintens fod, og en dag får kridtmasserne overbalance og styrter med deres tunge byrde af store bøge i havet. De store bøgestammer driver tit til søs.

Og de kan være farlige nok, fortæller en gammel fisker i Klintholm havn. Render vi imod sådan en tung og vanddrukken stamme, kan vi nemt få båden løbet i sænk. Og undertiden splitter sådan en stor bøgestamme vore bundgarn. Det er et tab på tusinder af kroner.

– Strander her tit et skib ved klinten?

– Nåh, det sker jo, men det er sjældent. Vraggoods skal man ikke lede efter ude ved klinten. Men man kunne finde andre ting før krigen. Engang var det fin cognac.

– Hvor kom den fra?

– Det var der ingen, som meldte sig for at fortælle. Der var for en del år siden en fisker, som tilfældigt kom forbi et øde sted ved klinten, og der fik han øje på ... nå, ja ... mange flasker.

– Gik han til politiet?

– Nej, hvorfor skulle han det? Han tænkte vel, at det var klintekongens vinkælder, han tilfældig var rendt på – hvis det da ikke var spritsmuglere, der havde landet en bådfuld sprit. Men det er snart mangfoldige år siden, og der er vist ikke mere noget i klintekongens vinkælder, for smugleriet er gået helt i stå på disse kanter. Det siger man da.

– Smagte fiskeren på cognacen?

– Såvidt jeg har hørt, tog han, hvad han kunne bære. Og det skal have været en skammelig god cognac.

Han smiler lunt, og man kan nok have en mistanke om, at det var ham selv, der var så heldig at støde på klintekongens vinkælder.

MEN FOR Opsalen må man ikke glemme Grønsalen. Den fredede halvø Ulshale med den mærkelige oldtidskyst mod nord er nok et besøg værd. Her kan man se sæler ligge og sole sig på sommerdage, her gror enebær og egepur, her er sandstrand og småklitter og hede og en skov, hvor vedbend og kaprifol snor sig om gamle, knudrede egetræer.

Det er ikke for ingenting, landet fra gammel tid er blevet kaldt Grønsalen, her ligger oldtidsminderne lige ud til den smilende

strand. Der er den vældige jættestue, Kong Asgers Høj, som må have rummet en stormand, skønt man forlængst har glemt, hvem kong Asger i grunden var. Der er den dejlige Fanefjord skov med Rytsebæk strand, og nede ved Grønsund ligger den store stensætning, Grønsalen, der har givet egnen sit gamle navn.

Gennem århundreder har krigen hærgnet det smukke, frugtbare land, og da der endelig blev fred, gjorde regeringen øen til en militærkoloni. Den sendte hestgarden til øen, og dens oberst v. Plessen blev øens amtmand og herre. Bønderne kaldte ham den onde, og det var åbenbart ikke uden grund. Han behandlede dem som livegne og forbød dem pure at udføre korn og halm, kvæg måtte kun eksporteres fra øen med hans forlov. På fem år lykkedes det denne foretagsomme oberst at udpine landet.

Men de gamle tider er forbi, nu nynner bølgen sin vise mod strandens sand og klintens kridt.

LILLE OG STORE TALER

Første patient på Danmarks første hospital

DEN 31. marts 1757 kl. 10 formiddag – altså for 200 år siden – blev en 33-årig københavnerinde, Anne Lucie Heydens, som den første indlagt på det første egentlige sygehus i Danmark, *Frederiks Hospital*. Hun var den første af ca. 400.000 patienter, som i halvandet hundrede år passerede hospitalets gitterport, indtil det afløstes af Rigshospitalet.

Den unge kvinde er utvivlsomt blevet båret til hospitalet. Der var anskaffet to lukkede bærestole til sygetransport, den ene for liggende, den anden for siddende patienter. De blev båret af to af hospitalets karle iført en uniform, der ligesom selve portchauserne var holdt i grønt. Hvis farven kunne gøre noget, skulle håbet i alt fald ikke tages fra de syge.

Den lægelige undersøgelse ved ankomsten til hospitalet tog navnlig sigte på at frasortere de syge, som hospitalet ikke måtte tage sig af, d. v. s. folk, som var „beladte med veneriske Sygdomme, Børnekopper, Skab, Spedalskhed, Galenskab eller nogen Slags incurabel Sygdom“. Begrebet „incurabel“ omfattede også tilfælde, som lægen skønnede håbløse.

Selve sygeafdelingerne havde til huse i lange, lave, en-etagers længer, der omsluttede en indre gård. Indvendigt var disse fløje delt op i sygestuer med indtil en snes senge i hver – himmelsenge af træ med blå- og hvidstribede omhæng.

Omhængene skiftedes hvert halve år, mens halmen i sengene blev fornyet 6–8 gange om året og sandet på gulvet 3 gange om ugen. Tilmed var det indskærpet oldfruen, at sengene med passende mellemrum skulle ud i fri luft, vaskes og grundigt efterses for væggetøj. En skammel og et lille natbord til hver seng var der også, et par læderbetrukne lænestole på ruller og – anbragt under vinduerne – transportable natstole. Et hjørne svarende til et par sengesteder var i hver stue skilt fra ved et aflukke, der gik helt op til loftet. Her havde „opvarningskonen“ sit opholds- og soveværelse.

Disse opvarningskoner og de vågekoner, som afløste dem om natten, var altså datidens „sygeplejersker“. Til disse stillinger antoges fortrinsvis „fattige Borgerenker, som ved Antagelsen skal være mellem 30 og 50 Aar og ej sygelige“. Derudover krævede man, at de pågældende bekendte sig til den lutherske tro „og tydelig kunne læse i danske Bøger, saa at de om Aftenen og ved andre Lejlighe-

der kan være Patienterne til Opbyggelse“.

Af sømmelighedsgrunde overskred man hellere aldersgrænserne opad end nedad. Blandt de først ansatte opvarningskoner var en på 74. De gik i deres eget tøj – naturligvis helst det ældste, hvor en plet fra eller til ikke gjorde alverden – og holdt sig selv med kost. Deres arbejdsdag varede fra 6 morgen til 22, fridage var et ukendt begreb og lønnen så ringe, at de ofte følte sig nødsaget til at fordrø „duccorer“ af patienterne eller „benytte sig af de syges Spise“.

Det lægekorps, som stod parat til at modtage patienterne, omfattede ialt 8 mand. Kun een af dem kunne kaldes erfarende i sit fag. Det var den kirurgiske overlæge, kirurgus ordinarius Spierling. Han var 51 år gammel og havde en langvarig tjeneste bag sig som regimentsfeldtskær. Den medicinske overlæge, Carl Jensenius, var kun 31 år, men til gengæld gudsdøn af en prinsesse og opdraget på dronningens bekostning. Han havde to ikke færdiguddannede medicinske kandidater til at hjælpe sig, mens Spierling under sig havde to reservekirurger samt to „svende“, d. v. s. kirurgisk studerende.

Før en større operation skulle *chirurgus* foretage indberetning herom til hospitalets overlæde, en direktion på 9 mand, og eventuelt overlade kniven til et af direktionsmedlemmerne, hvis de måtte ønske det. Bedøvelse og antiseptiske forholdsregler var jo ukendt, og operationer i det hele betragtet med en alvor, som måske bedst fremgår af et afsnit af *hospitalspræstens* instruktioner.

Han skulle før hver operation tage den syge til alters og desuden „med aarvaagen Omhyggelighed og bedste Flid stræbe efter at Patienten forud for Operationen blev overtalt og præpareret til villigen at underkaste sig samme og udstaa den i en stille Hengivenhed under Guds behagelige Vilje“. Trods formaningerne skete det ret ofte, at de syge strittede imod.

Også på „doktorsiden“, d. v. s. den medicinske afdeling var blodbadet betydeligt. Som alle datidens læger greb Jensenius hyppigt til åreladning. Blandt universalmidlerne var også lavementer og brækmidler, sveddrivende medicin og blæretækkende plastre. Det, det gjaldt om, var at få det onde ud af kroppen.

Frederiks skulle efter fundatsen optage 300 „fattige og nødlidende“ patienter fortrinsvis af borgerstanden, og de skulle have ophold og behandling gratis. Man startede dog af finansielle grunde med kun 125 gratist-pladser og nåede aldrig op på de 300. Listen over patienter, der

ventede på plads var – som ved de fleste af vore dages hospitaler – lang.

Sygekosten var ganske rigelig, men noget ensformig. Til middag fik de syge på ordinær pleje hver dag ugen rundt 3 pægle kødsuppe og 8 lod (ca. 125 gram) skært ungt oksekød samt ¼ kilo rug- eller sigtebrød uden smør. Aftensmaden var lidt mere varieret: I ugens løb 4 gange vandgrød med øl, 1 gang grynsuppe, 1 gang havresuppe og 1 gang øllebrød. Dertil ¼ kilo rug- eller sigtebrød med 20–25 gram smør samt 3 pægle øl „af den til 8 Mark Tønden“.

Et af de største problemer både ved starten og langt op gennem tiderne var, hvordan man skabte en lugtmæssig nogenlunde udholdelig atmosfære. Frederiks Hospital var placeret på et lavt og sumpet areal, patientbygningerne var klasket lige oven på jorden uden kældre, og gulvene var næsten fra starten pilrådne og fyldt med svamp. Spildevandet løb – eller skulle løbe – bort gennem en meterbred rendesten, som gik den indvendige gård rundt næsten under hospitalsvinduerne.

I forstuerne, umiddelbart udenfor sygestuerne fandtes retiraderne, som faktisk kun bestod af store murede latringrubere. At man godt var klar over det uheldige heri, fremgår bl. a. af, at retiradeproblemet havde været forelagt den enevældige konge til personlig afgørelse – som han dog undslog sig for at træffe. Inden dørene havde man – foruden stanken ude fra – duften fra natstole og spytebakker, osen fra de tællelys, som gjorde det ud for lamper, lugten af mad, medicin og betændte sår, menneskelige uddunstninger o. s. v. Hvordan atmosfæren har været på disse stuer, når dysenteri- eller koleraepidemier satte ind, så man måtte lægge to patienter i hver seng, har man heldigvis ikke fantasi til at forestille sig.

Det mest forbløffende ved hospitalet var faktisk, at man med den hygiejne og med de lægemidler og -metoder, man havde til rådighed, kunne undgå at slå de fleste af patienterne ihjel. Gennemsnitsdødeligheden lå fra starten nede på 10–12 pct. af antallet af indlagte, og det betød ganske utvivlsomt, at hospitalet frelste flere hundrede menneskeliv om året.

Danmarks mest moderne hospital

skal også være det hyggeligste

10 etagers kompleks til
90 millioner kr., der læg-
ger hovedvægten på at
fremme patienternes psy-
kiske velbefindende

VIL MAN besøge et fuldt moderne dansk hospital, skal man helst vælge et, som endnu ikke er taget i brug. Det 10-etagers sygehus-kompleks, Københavns amt har rejst i Glostrup vest for København, holder utvivlsomt i øjeblikket stillingen som Danmarks mest moderne hospital, men det er adskillig mere tvivlsomt, om man kan sige det samme om få år. Hospitals-teknikken udvikler sig så hurtigt, at allerede i det øjeblik, de første patienter rykker ind i et nyt hospital, står lægerne med en række nye erfaringer og opdagelser, de ville ønske, der var taget hensyn til ved byggeriet. Af samme grund er det hospital, som vil blive taget i brug i Glostrup om et årstid, heller ikke det samme som det, man begyndte at bygge i 1953 – ja, ikke engang nu ved man i alle detaljer, hvordan hospitalet vil se ud ved indvielsen. Prisen kender man også kun nogenlunde: ca. 90 mill. kr.

Så længe byggeriet varer, er man til gengæld nogenlunde sikker på, at hospitalet også efter en international målestok er moderne. Fremskridt på hospitalsteknik-

kens område er fælleseje uden hensyn til landegrænser.

Ellers havde Glostrup f. eks. ikke fået æggeskalformede operationsstuer. Det er i Frankrig, man er begyndt at udforme en operationsstue som en halvkugle, og Glostrup-hospitalets rådgivere har fundet fordelene så iøjnefaldende, at 4 af de ialt 22 operationsrum i den nye bygning udformes efter dette princip.

I en sådan operationsstue er dagslyset helt lukket ude. Det erstattes af et stort antal projektører, indbygget overalt i den kuppel af jernbeton, som udgør rummets loft og vægge. Projektørerne sigter alle mod operationsbordet, og de er indbyrdes forbundet i bestemte serier, som kan tændes og slukkes hver for sig. Blot ved tryk på et par knapper kan et hvilket som helst punkt på operationsbordet belyses fra hvilken vinkel, det ønskes – eller fra alle sider på én gang. Den opererende læge kan altså gå rundt om bordet, bøje sig over patienten o. s. v., og dog stadig have operationsfeltet klart belyst blot ved at forlange flere eller andre sektioner af

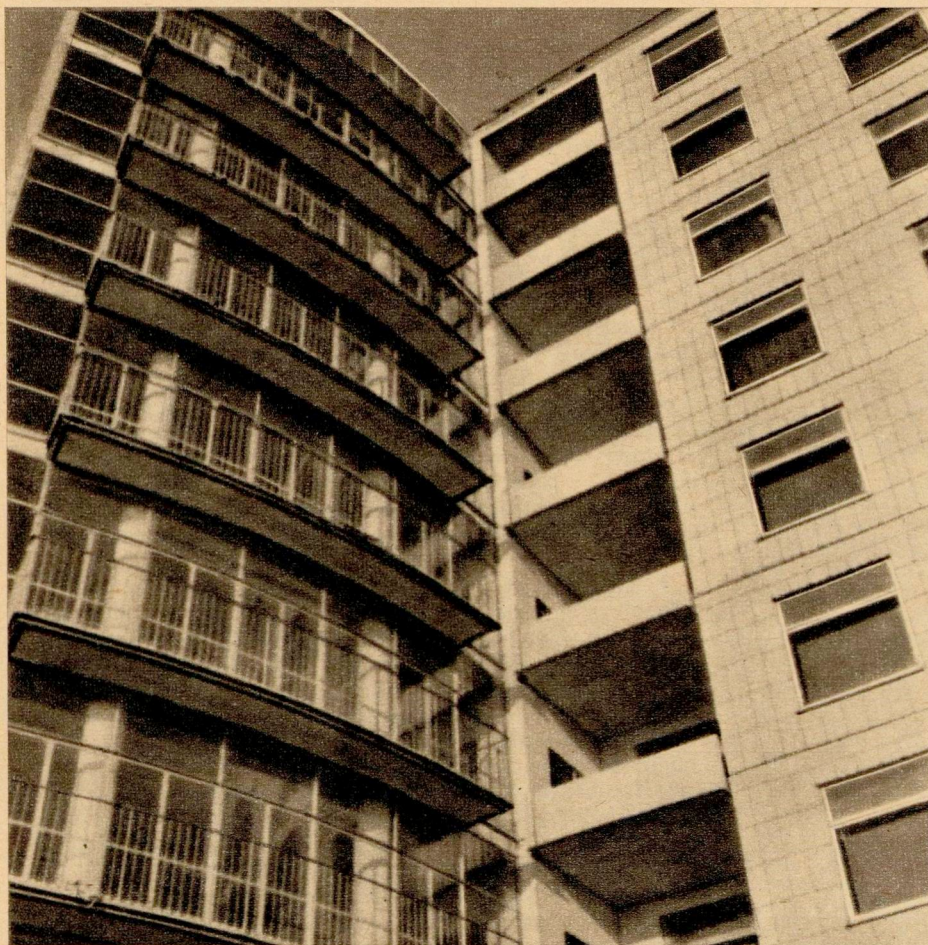
projektørerne tændt. Man undgår derved den kendte, gigantiske lampe lige over operationsbordet, som har adskillige ulemper. F. eks. er den undertiden i vejen for kirurgen, den varmer temmelig voldsomt og endelig er sådan en lampe en hel maskine, som er temmelig dyr. Helt skyggefrit lys giver det nye projektør-arrangement ikke, men det er heller ikke målet. Skyggerne spiller en sådan rolle for det menneskelige øjes virksomhed, at det slet ikke ville være til at udføre kirurgisk arbejde i komplet skyggefri belysning.

En anden fordel ved den æggeskalformede operationsstue er af ventilationsmæssig art. Der presses til stadighed højsteril luft ind i rummet, og jo færre „døde“ hjørner det har, des længere vil luften bevare sin sterilitet.

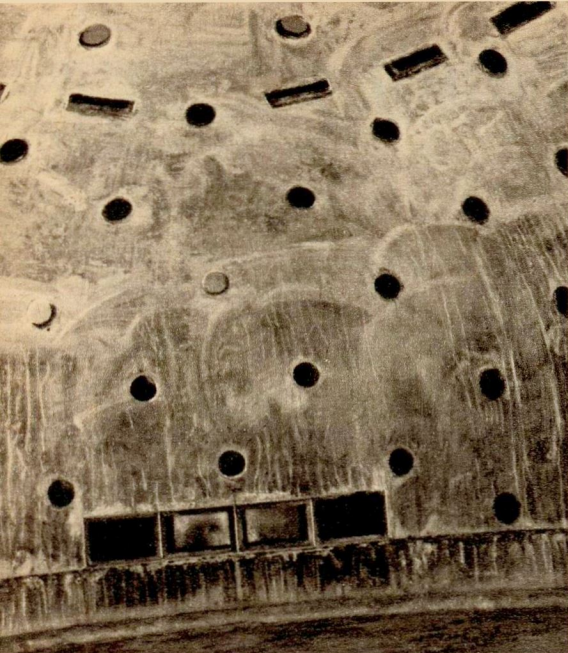
Hvor interessante end sådanne tekniske finesser kan være, er der dog noget, som slår en lægmand endnu mere, når han gennemgår planerne for det nye hospitals indretning, nemlig det hensyn, man har taget til patienternes *psykiske* velbefindende. „Så hjemligt og hyggeligt for patienterne, som det kan gøres uden at slække på de hygiejniske og behandlingsmæssige krav“, er den generelle rettesnor for indretningen af det uhyre kompleks, som er tegnet af tre finske arkitekter.

Den, der slår øjnene op i en seng på Glostrup-hospitalet, vil være omgivet af klare, friske farver – sandsynligvis vælger man forskellig grundfarve til de forskellige afdelinger for yderligere at mindske præg af uniformering – han vil kunne glæde sig over malerier på væggene og synet af blomster på stuen døgnet rundt. Som noget ganske nyt indrettes der på stuerne et blomsterskab til hver patient, så de buketter, han får fra sine pårørende, bliver stående på stuen – blot bag glas – mens blomster på et hospital jo ellers er noget, patienten kun har glæde af et ganske kort tidsrum af døgnet. Foruden blomsterskabet disponerer hver patient over endnu et skab på stuen. For oppegående patienter indrettes specielle vaske-rum, og hver afdeling får til sin rådighed et specielt samtaleværelse. Den mulighed, som herved åbnes, også for sengeliggende patienter, for samtaler under fire øjne, vil utvivlsomt ikke blot glæde de syge, men også være til direkte gavn i arbejdet med at stille den rigtige diagnose. Når udspørgningen af en patient – som tilfældet er på de fleste hospitaler – foregår inden for hørevidde af et antal mere eller mindre nysgerrige medpatienter, får lægen næppe altid så uforbeholdne svar, som han kunne ønske sig.

For at reducere kasernepræget gøres afdelingerne også ret små. Hver sengeafdeling er kun beregnet til 23 patienter. De

Amtssygehusets kompleks i Glostrup frembyder imponerende linjer.

„Æggeskal“-operationsstuens endnu ufærdige indre. Hullerne i væggen skal rumme de mange lyskaster.

største sygestuer kommer til at rumme 6 senge, men af disse stuer findes kun een på hver afdeling. Resten af patienterne anbringes på 3-, 2- og 1-sengsstuer eller på eneværelser. Der er i hospitalssproget forskel på en „1-sengsstue“ og et „eneværelse“. Det sidstnævnte adskiller sig fra 1-sengsstuen ved at være forbeholdt folk, der vil betale ekstra eller overlægens pri-

vate patienter. Dette fænomen, hvis opvindelse kan føres tilbage til de „herskabelige“ værelser, man indrettede Frederiks hospital for 200 år siden, synes uudrydeligt.

Alle sygestuer udstyres med radio-højtaler i loftet. Derimod er der „kun“ forberedt fjernsynstilslutning i opholdsværelser.

Man undres naturligvis over, at et hospital, der skal virke „hjemligt og hyggeligt“ opføres som en skyskraber, men det har sin logiske begrundelse.

– Pavillon-systemet var jo det foretrukne, da man for et halvt hundrede år siden byggede f. eks. Rigshospitalet og Bispebjerg Hospital i København, men sådanne hospitaler, bestående af et stort antal lave bygninger, frembyder et meget betydeligt transportproblem i det vandrette plan, forklarer arkitekt Lunde Rasmussen. – Denne transport er for det første så dyr, at udgiften kunne forrente en betydelig fordyrelse af bygningerne, men dernæst – og det er måske endda mere væsentligt – kan dette transportproblem næsten kun klares ved anvendelse af tunneler, og mange patienter lider rent psykisk ved disse næsten endeløse køreture under jorden. Her i Glostrup har man derfor valgt at koncentrere byggeriet således, at hovedparten af patienttransporten foregår lodret, d. v. s. med elevator. En patient her på sygehuset, der skal til

behandling f. eks. i røntgenafdelingen, på en operationsstue eller hos ørespecialisten, passer ikke stuer eller gange på andre sengeafdelinger end sin egen. Umiddelbart uden for hver sengeafdeling findes et „trafikcenter“, der i virkeligheden kun er en stor trappeafsats med indgang til 8 elevatorer. Med en af disse føres den enkelte patient praktisk talt direkte til behandlingsafdelingen.

I kælder-etagen vil en patient slet ikke komme under normale forhold. Med henblik på krigssituationer indrettes hernede et nødhospital, der er således sikret, at det skulle kunne fungere videre, selv om de overliggende 10 etager styrtede sammen. Undgå den slags katastrofer, vil

hospitalsbygningen iøvrigt være næsten uforgængelig. Hospitalets levealder er kun et spørgsmål om, hvor længe det er tidsvarende. –

Med skyskraber-formen følger imidlertid ikke blot fordele, men også ulemper – først og fremmest meget store vanskeligheder ved at skaffe lys og luft til alle afdelinger. Sygestuerne vender alle ud til det fri, men de fløje, hvor behandlingsafdelingerne findes, er så brede, at en stribet rum i midten af hver etage ikke kan få dagslys. Her har man naturligvis fortrinsvis lagt lokaler, hvor den enkelte patient og funktionær kun opholder sig kortere tid ad gangen, samt lokaler som de æggeskalformede operationsstuer og røntgenafdelingens specialsikrede rum, som alligevel er lukkede til alle sider. Nogle af de strålskilder, man arbejder med i røntgenafdelingen, er så kraftige og farlige, at man har måttet sikre enkelte rum med et flere centimeter tykt blylag hele vejen rundt for at hindre „vildfarende“ stråler i at trænge gennem murværket til andre afdelinger.

At skaffe frisk luft klarer man sagtens. Glostrup-hospitalets ventilationsanlæg er formentlig det største her i landet. Alligevel er det noget af et eksperiment med disse lokaler inde midt i kæmpebygningen. Man ved nemlig ikke rigtig, hvordan det vil virke rent psykisk at være spærret inde på denne måde.

Normalt er der lige så mange funktionærer som patienter på et sygehus. På Glostrup-hospitalet bliver der – i alt fald til at begynde med – flere funktionærer end patienter.

Personalets boligproblem, som altid har været et stridsspørgsmål indenfor hospitalsverdenen, er her løst på den måde, at kun sygeplejeeleverne, sygehusinspektøren og nogle få overlæger får funktionærbolig. De øvrige funktionærer har fortrinsret til lejlighederne i en bydel med ca. 1000 boliger, som et boligselskab vil opføre i nærheden af det nye hospital.

Til de besøgende er der i stue-etagen indrettet en ventehal med plads til ikke mindre end 1500 mennesker. Der bliver altså ikke noget med at stå i kø ved hospitalsporten. I ventehallen indrettes kiosker, hvor man kan købe smågaver til de syge, desuden indrettes børneparkering og en restaurant.

For patienter, der skal til ambulant behandling, er der en speciel indgang og specielle ventelokaler, bl. a. en gigantisk glasveranda, der strækker sig langs behandlingsbygningerne i første sals højde. Fra denne veranda, som vil give rigelig plads til adskillige hundrede ventende, kommer patienten direkte ind i den afdeling, hvor han skal behandles. Arkitekt Lunde Rasmussen udtrykker det sådan, at der i virkeligheden er tale om to hospitaler – det ene for ambulante patienter, det andet for sengeliggende. De to grupper af syge får ingen berøring med hinanden.

Stafet

Børnestrømpen der holder

ET KVALITETSPRODUKT FRA

PRISEN FOR FREMSKRIDTET

Gdr. Laurits Nielsen, Buskmosegård, Rynkeby, sender dette indlæg i diskussionen om landbrugets fremtidige arbejdsformer og bedømmer det rejste spørgsmål ud fra den moderne indstillede landmands syn på det vitale emne.

UNDER denne overskrift har *Samvirkes* redaktør fremført nogle af de problemer, der opstår for dansk landbrug under bestræbelserne for at tilpasse sig tidens krav.

Artiklen har fremkaldt et djærvt indlæg af Laurs Laursen, Rustrup, ud fra hans „70-årige erfaring i landlivet“.

Jeg forstår godt Laurs Laursens advarsel til vort slægtled om ikke at gå på sidespor, der kan føre i ulykke.

På den anden side må man gøre sig klart, at når en stadig mindre part af landets befolkning skal frembringe en så stor, og vel helst stigende produktion af landbrugsvarer, stilles der store krav til den enkelte landbruger med hensyn til en arbejdsform, der giver større produktion pr. udøver.

Det er ikke så mærkeligt, at nogle fristes til at prøve samme metoder, som storindustrien og andre store virksomheder har arbejdet sig op på, og det er også muligt, man kan opnå tilfredsstillende økonomiske resultater ad den vej.

Jeg vil dog mene, at vi har mulighed for at klare opgaverne og samtidig bevare bondebruget som det centrale og bærende i dansk landbrug, dermed har vi også muligheden for at bevare et familieliv i samklang med de bedste folkelige traditioner.

Vor tids unge medhjælpere i landbruget er for de flestes vedkommende indstillede på at få egen bedrift. De søger at dygtiggøre sig såvel i det praktiske arbejde, som gennem skoleophold.

De lærer at behandle jorden. Ved ret nøje, hvad de skal tilføre af de forskellige gødningsstoffer for at frembringe de største afgrøder. De forstår at fodre og passe besætningen, så der opnås størst mulig betaling for afgrødeenhederne. Takket være vor forsøgs- og konsulentvirksomhed har de den bedste forudsætning for at følge med og blive endnu dygtigere til at gøre dagens gerning.

Det er landboudommens dygtiggørelse, der skal borge for, at udviklingen kan fortsætte i et spor, der tjener folket

til gavn og samtidig giver tilfredshed og arbejdslyst.

En forudsætning for en fortsat udvikling i nævnte retning er, at der såvel fra den øvrige befolkning som regeringen vises forståelse for landbrugets kår, så der ikke pålægges byrder, det ikke kan bære.

Man må huske, at den enkelte landbruger altid har en stor tabsrisiko i bedriften, og derfor skal have lejlighed til at opspare til imødegåelse af uheld.

Et spørgsmål, der også må tages med i betragtning, når der tales om landbrugets tilpasningsevne, er oprettelsen af nye husmandsbrug. Her griber man ind i den frie udvikling, idet staten bliver bestemmende for visse grundlæggende faktorer, som ejendomsstørrelse. Det kræver agtpågivenhed overfor strukturændringer, og staten og jordlovsudvalget må tage ansvaret, hvis man ikke her følger med udviklingen.

Betrager man forholdene på de husmandsbrug, der er oprettet for 20–30 år siden, er det mit indtryk, at i den part, hvor der er tilstræbt en større produktion af husdyrprodukter end avlen betinger, har man opnået de bedste økonomiske resultater.

Her er staldbygningerne udvidet og forbedret, og man har indtryk af, at man de fleste steder er tilfreds med levevilkårene.

Anderledes ligger det for en del brug, hvor der holdes mindre husdyrhold, eller hvor der er mindre husdyrhold, eller tale om meget sparsomme midler til familiens forbrug, og man ser desværre, at børnene fra disse hjem søger til andre virksomheder, fordi de ikke finder kårerne tilfredsstillende.

Det er en stor og vanskelig opgave, statens jordlovsudvalg og husmandsbrugskommissionerne har, med at anbringe unge i egen bedrift.

Der skal en god del menneskekundskab og en heldig hånd til at udvælge ansøgerne, der har forudsætning for at drive disse ejendomme, så de kan give ordentlige levevilkår til familien.

En betingelse for, at bedriften kan få en god start er, at jorden er i nogenlunde god grundforbedringsstand. Skal en nybegynder til at udføre store og dyre grundforbedringsarbejder, eller han gennem de første år skal lade arealer ligge vandlidende og kalktrængende hen, kan det let slå ham ud i starten.

Dernæst melder spørgsmålet sig om ejendomsstørrelse.

Mon ikke erfaringerne peger hen imod, at man bør tilstræbe lidt større jordareal til de brug, der oprettes i fremtiden. Det vil ikke være rigtigt at oprette for stort et antal brug, hvor et tilfredsstillende driftsresultat er betinget af et for stort indkøb af fodermidler.

Dertil kommer, at med nutidens redskaber kan en ung landmand overkomme at passe et større jordareal. Jeg vil mene, at 12–15 ha. god jord op til 20 ha. lettere jord vil være en passende brugsstørrelse.

Oprettelse af ejendomme af nævnte størrelse vil kræve nogen større kapital til rådighed, men denne merinvestering skaber mulighed for en mere rentabel landbrugsproduktion, og det kan såvel samfundet som den enkelte være tjent med.

Der er flere andre spørgsmål, der spiller ind, når man taler om landbrugets tilpasning til tidens krav, heriblandt kreditforholdene og afsætningen af produkterne, men det vil føre for vidt at komme ind på disse.

Det er muligt, jeg har givet diskussionen en noget andet retning end den, der oprindeligt var tiltænkt. Når jeg har det, er det med velberåd hu, idet jeg tror, at såvel samfundet som den enkelte er bedst tjent med, at man fortsat har en landbostand, der har arbejdsmod og arbejdsglæde.

Det er der forudsætning for i egen bedrift, hvor forholdene er lagt sådan til rette, at der kan frembringes en stor landbrugsproduktion, der kan bidrage til at opretholde befolkningens levefod, og samtidig give sine udøvere gode levevilkår.

Laurits Nielsen.

HUSMØDRE PÅ HØJSKOLE

LOVEN påbyder mindst 3 ugers ferie for funktionærer og arbejdere, skolebørnenes ferie er på 6 uger, men hvor mange husmødre kan sige, at de blot i en uge har haft fri for rengøring, opvask og madlavning? Også husmoderen har godt af at komme ud af den sædvanlige trummerum for at udvikle sig og forny sig.

Det er en stor glæde at kunne invitere de af *Samvirkes* 380.000 kvindelige læsere, der kan afse en uge, til et ferie- og fornyelsesophold, som FDBs oplysningsråd arrangerer på Askov Højskole – i den skønneste ferietid – fra 24. til 29. juni.

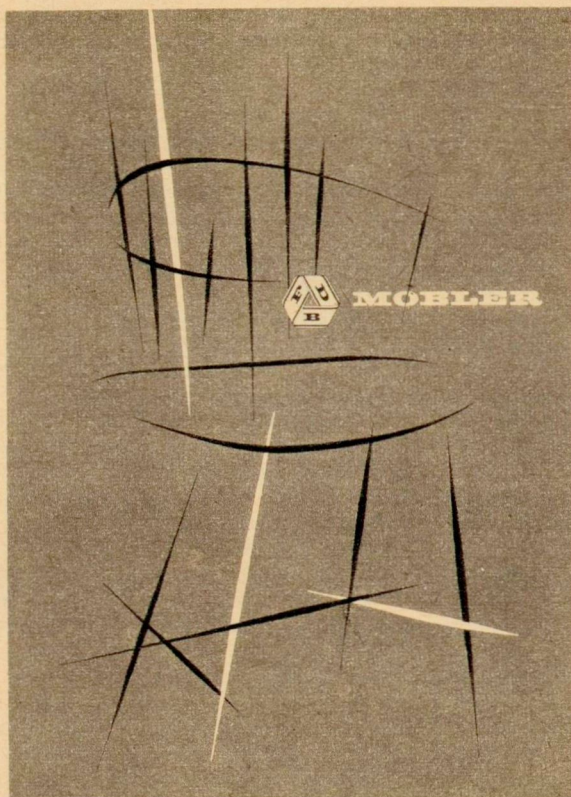
Som bekendt er Askovs nye elevbygning lige færdigbygget, så husmødrene vil komme til at bo under moderne og komfortable forhold i lyse een- og tomandsstuer med rindende vand. Til den 24. juni vil Askovs nye samlingssal blive færdig, så de 60–80 husmødre, som kursuset kan modtage, vil få den oplevelse at indvie „det nye Askov“, samtidig med at man spiser i den gamle, mindeværdige hovedbygning, som endnu bliver stående et par år. Hele opholdet vil kun koste 60 kr. pr. deltager.

Programmet for højskoleopholdet er lagt an på husmødrenes interesser, nemlig familie- og forbrugerproblemer, og næstformanden for FDBs op-

lysningsråd, fru Lis Rasmussen, vil være kursusleder. Såvel den forhen-værende som den nuværende forstander (Arnfred og Knud Hansen) vil tale, og flere kvinder vil tage ordet, bl. a. den dansktalende fru Nanna Mortensen fra Danebod Højskole i Minnesota, som fortæller om den amerikanske husmoder. Der vil blive smagt på FDB-produkter, fremvist FDB-prøvekufferter og vist FDB-film. Vi vil en af dagene besøge chokolade-fabrikken og FDB-magasinet i Kolding, samt Skamlingsbanken. Vi vil få et kursus i, hvordan vi kan blive kønnere, og hvordan vi skal klæde os efter vor type. I tilknytning til foredragene vises smagfulde udstillinger.

Bliver dette års højskoleophold en succes, gentages det utvivlsomt de kommende år med udvidet deltagerantal. Tilbudet gælder som sagt alle *Samvirkes* kvindelige læsere, både fra land og by, men da pladsen er begrænset til 60–80 deltagere, gælder det om at komme først med tilmeldelsen, der stiles til: FDBs oplysningsafdeling, Njalsgade 15, København S., og sendes senest den 25. maj. Deltagerne vil få program med alle oplysninger tilsendt fra oplysningsafdelingen. På gensyn i Askov. MOR TIL TRE.

PS. Det ville være en fin gestus, om landets brugsforeninger sagde: „Vi giver et tilskud til et sådant højskoleophold for een af vore egne husmødre, så hun kan rejse på samme vilkår, som når vore tillidsmænd bliver sendt på kursus.“

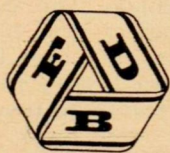
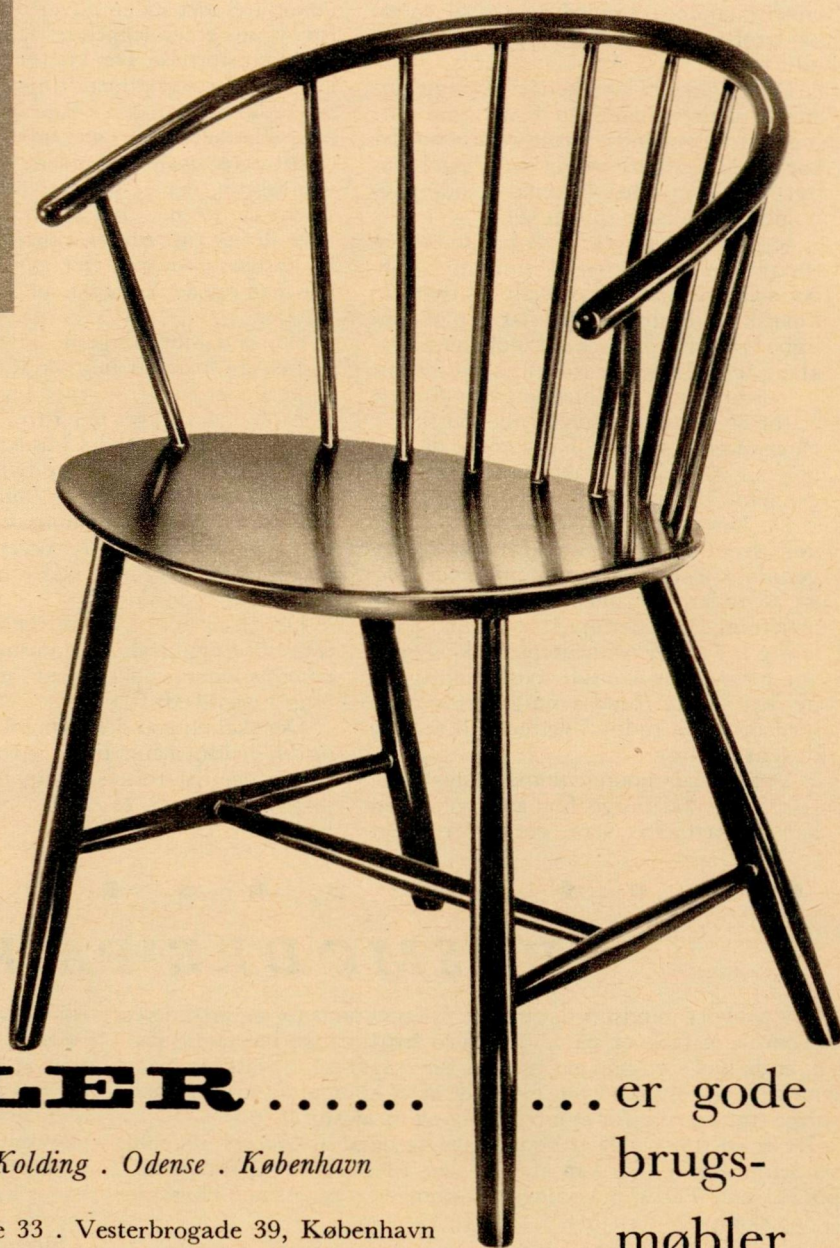

...vor tids møbler

Spørg efter
det nye katalog
i Brugsen

ARMSTOL J 64
tegnet for FDB
af arkitekt
Ejvind A. Johansson

Bøg, lys 52.-
Bøg, sort 58.-

MØBLER

Ålborg . Århus . Esbjerg . Kolding . Odense . København

HB-MØBELAFDELING . Frederiksborggade 33 . Vesterbrogade 39, København
A/S COORDINA . Banegårdsplads, Århus

*...er gode
brugs-
møbler*

ET VERDENSRIGE AF TÆNDSTIKKER

I sine store dage rejste den svenske tændstikkonge Ivar Kreuger rundt fra regering til regering for gennem lån til landene at skaffe sig selv magt over tændstiksælget. Her ses han midt i tyverne i Berlin med to af sine rådgivere.

ET DRAMATISK selvmord afsluttede i disse dage for 25 år siden en menneskeskæbne, der for mange er kommet til at stå som sin tids mest afskrækkende eksempel på misbrug af den pengemagt, stormonopoler spiller enkeltmand i hænde. Manden var den svenske finansmand *Ivar Kreuger* – et navn, der dengang betød så meget, at nyheden om hans død for egen hånd i Paris blev holdt tilbage hele den påfølgende eftermiddag for at undgå øjeblikkelig panik på børsen i New York.

Et andet sted i Paris sad hin skæbnesvangre martsdag et selskab af internationale bankfolk og ventede på, at Kreuger skulle komme og på sin vanlige, overbevisende måde give en forklaring på nogle uregelmæssigheder, som var afsløret i forbindelse med en af hans talløse virksomheder. De ventede forgæves, og bankfolkene måtte nøjes med Kreugers korte afskedsbrev: „Farvel nu og tak. I. K.“ Disse ord sagde dog mere end nok – en påfølgende undersøgelse gjorde det klart, at Kreuger havde bortsvindlet uhørte milliardsummer.

Det kolossale foretagende, der hermed var brudt sammen, var i hovedsagen bygget op på produktion og salg af en forbrugsvarer, alle må have – tændstikker, og lærerig også for forbrugerne er historien om, hvordan Kreugers tændstikkoncern udviklede sig til en klodeomspændende monopolorganisation, der endog kunne diktere regeringer sine vilkår.

I første omgang havde det betydning, at den unge Ivar ikke var født til at skulle

starte fra bunden: Faderen stod i spidsen for Sveriges ene tændstikkoncern, og sønnen overtog tidligt familiens tre tændstikfabrikker.

I anden omgang opslugte Kreuger-koncernen sine svenske konkurrenter, der i det væsentlige var samlet under en stor-koncern i Jönköping.

I tredje omgang, der satte ind efter den første verdenskrig, begyndte Ivar Kreuger at stramme grebet om de udenlandske tændstikmarkeder, først og fremmest gennem sine finansielle forbindelser med amerikanske selskaber. Store aktieudvidelser financeredes i England og Amerika, bl. a. af Rockefeller-gruppen, men svenskerne bevarede magten over hele koncernen.

I fjerde omgang samledes filialerne rundt om i verden under koncernens datterselskab – *International Match Co.*, der traf aftaler om deling af markedet og finansielt samarbejde med tændstikfabrikker i en lang række lande. Hermed havde Kreuger stort set erobret hele den del af verdensmarkedet, der ikke var spærret gennem særlige statslige indførselsbegrænsninger.

I femte omgang begyndte Ivar Kreuger at virkeliggøre sin kongstanke om at skaffe sig fuldstændige tændstikmonopoler i forskellige lande mod at låne penge ud til deres betrængte regeringer. Han havde held med sig bl. a. i Jugoslavien, Polen og andre europæiske lande samt i en række sydamerikanske stater. Selv Frankrig fik Kreuger en tændstik-aftale med ved et lån på 75 mill. dollars.

I sjette omgang, der satte ind efter det store børskrak i USA i 1929, søgte Kreuger tilflugt i ulovligheder for at redde sine foretagender, der efterhånden beherskede 90 pct. af verdens tændstikproduktion – årsagen var den indtægtsnedgang, der fulgte i krisens kølvand, og som han først søgte at afbøde ved kæmpe-lån i den svenske rigsbank, senere ved direkte svindel.

I syvende og sidste omgang fulgte Kreugers selvmord den 12. marts 1932 og dermed koncernens sammenbrud som centrum i verdens tændstik-industri.

**Det er så nemt med en
PLASTIC-
FRAKKE**

De er godt beskyttet mod regnbyger med denne fikse regnfrakke med krave. Den fylder ikke mere end en sammenlagt avis.
Frakke dessin 4800 str. 40-46 ... **8.75**
Hætte med etui dessin 4812... **0.85**

BRUGSEN

Stafet

**fin-rib
ideelt til
foråret**

ET KVALITETSPRODUKT FRA

Legneseriernes Tegneteknik

I KIRKERNES UDSMYKNING

Når folk ikke kan læse, må man tale til dem med billeder. Dette gjaldt i Danmark i middelalderen og gælder den dag i dag i Ætiopien, som det skildres i denne artikel, hvis illustrationer er en ung ætiopisk kunstners værker.

ÆTIOPERNE er kristne, og de anser deres kirke for at være lige så gammel som vor, men langt mere i forbindelse med den oprindelige kristendom end den katolske og protestantiske kirke. Apostelen Markus og mænd, der blev påvirket af ham, skal have grundlagt den ætiopiske kirke, eller den koptiske kirke, som den også benævnes. Med Markus som grundlægger kan den koptiske kirke uden tvivl på en vis måde stille sig lige med den katolske kirke, der fører sine aner direkte tilbage til apostelen Peters virke i Rom. Og når kopterne stiller sig selv bedre end andre kristne, skyldes det, at deres kirke ikke har oplevet de dramatiske sprængninger og kampe, som f. eks. fandt sted i Europa omkring reformationen.

Den koptiske kirke i Ætiopien er næsten lige så gammel som landets eksistens som selvstændig stat og daterer sig fra omkring det fjerde hundrede år efter Kristi fødsel. Landet har derfor i langt over tusinde år udgjort en kristen bastion i en ellers hedensk verdensdel. Denne særlige stilling har givet kirken en overvældende indflydelse i Ætiopien. Præsternes, munkenes og diakonernes tal er overvældende stort, deres anseelse tilsvarende. De utallige kirker og klostre er uhyre rige, især målt med den almindelige levefod i landet som baggrund. Den koptiske kirke ejer en stor del af landets jord foruden

at den opretholder kirker i Rom og i Jerusalem og mange klostre spredt i de omgivende lande.

Den koptiske kirke har mange særlige træk. Et af særprægene er det, at de ældste og fornemste kirkebygninger finder man indhugget i klipperne, ofte i øde og vanskeligt tilgængelige egne. Dette forhold har sin oprindelse i den modstand, de troende var udsat for i kirkens allerførste dage, da de måtte søge at sikre sig selv, deres kirker og kirkernes skatte mod at falde i fjendehånd.

Man mener, at adskillige af disse koptiske klippekirker daterer sig helt fra det femte århundrede efter Kristi. Den mest storslåede kirke af denne art er Lalibela-kirken, ikke bare en kirke, men i virkeligheden et meget omfattende kirkekompleks, så stort og så enestående, at det med rette kan gøre krav på at blive regnet blandt jordens underværker.

Lalibela-kirken blev udhugget på den ætiopiske konges bud engang i det tolvte århundrede af mange, mange ægyptiske arbejdere, der ikke alle lige frivilligt gik ind til dette arbejde. Det største af de ialt elleve kirkerum, der findes her, er 33 meter langt, 22 meter bredt og næsten lige så højt til loftet. Klippen danner kirkerummenes væg og loft, men også søjler og altre er udhugget af klippens sten.

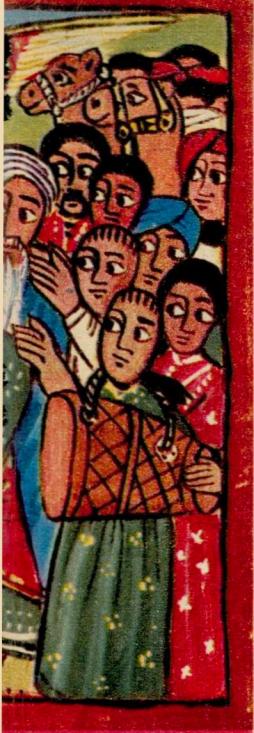
En næsten barbarisk pragt præger så-

danne kirker. Man finder pragten i biskeppernes og præsternes festdragter, i de baldakiner, der under processioner bæres over deres hoveder. Men man finder naturligvis også pragten i rummenes udsmykning lige så vel som i de århundredgamle, på gammelgræsk skrevne, hellige bøger.

Som for længe, længe siden, således er også i dag kirken udgangspunkt for alt det kulturelle liv i landet. Malerne f. eks. lever næsten udelukkende for og af kirken, lever i klostre, hvor de er beskæftiget med at prente bibeler og illustrere dem med tegninger, sådan som vi i Norden

Ætiopiske krigeres sejr over en negerstamme

Vort andet billede af den ætiopiske kunstner Imar, søger ikke sit emne i bibelen, men i landets blodige historie. Ætioperne er overvejende malet med ansigtet rettet mod beskueren, mens fjenderne efter gammel skik er malet i profil. Man ser høvdingen på sin hvide hest og de ætiopiske krigere i toga og med moderne våben. Hvad kan negrene stille op her over for? Pudsige er de to baggrundsfigurer, høvdingen og hans hustru, man ligefrem kan høre hustruen give manden gode råd midt under kamp-tummelen. Vildskaben i krigen understreges tydeligt af to af forgrundsfigurerne.

Overgangen over det røde hav

Moses og ærkeenglen med israelitterne ses en face, mens kong Farao og hans ulykkelige ægyptiske krigere alle er aftegnet i profil. Det ejendommelige er, at vi herhjemme ejer et tilsvarende gammelt kalkmaleri, nemlig et billede fra 1500-tallets sidste halvdel i Bødstrup kirke i Svendborg amt. Også på det danske billede rider Farao på en hvid hest, som konger skal, og hærens tapre krigere drukner så stive og strunke som tinsoldater, selv efter at bølgerne har lukket sig over deres hoveder. Der er mange hundrede års afstand mellem de to billeder, men ligheden i fremstillingsformen er overraskende stor.

også kender dem fra tiden før bogtrykkerkunstens opfindelse.

Dekorationer af kirker og klostre og af fremtrædende gejstliges boliger er en anden af malernes hovedopgaver. Den koptiske, religiøse malerkunst bliver således et kapitel for sig selv. Vi bringer på disse sider gengivelser af to ætiopiske malerier, der i eet og alt understreger dette. Det er en naiv malerkunst, der virker gribende i al sin oprigtige primitivitet. Som kalkmalerierne i vore kirker fra katolsk tid har malerkunsten i Ætiopien til formål at berette eet eller andet fra bibelen om hændelser og mennesker i det gamle og nye testamente, og formålet er at berette det for folk, der ikke er i stand til selv at læse.

Billederne kan med andre ord lignedes ved vore dages „kulørte“ tegneserier, der ofte kan have et umiddelbart greb i børns (måske også voksnes) fantasi. Denne form for kirkedekoration er forresten slet ikke

udtryk for, hvad man kan kalde udsmykning i kirker i kulturelt underudviklede lande. De serier af vægmalerier, der i det trettende og fjortende århundrede udførtes i italienske kirker af tidens store og største mestre, var tilsvarende religiøse tegneserier – i dag hovedhjørnестene i vor vestlige kultur.

Som motiver for den billedmæssige dekoration i ætiopiske kirker findes først og fremmest Sankt Georgs oplevelser som dragedræberen. Han er nemlig Ætiopiens skytshelgen. Videre ser man også Jesusbarnet og Jomfru Maria. Den sidstes rolle i den koptiske kirkes liv er overvældende, og der holdes årligt 32 store kirkefester til Jomfru Maria ære. Maria fremstilles altid med rød kjortel og blå kappe og ligesom på russiske ikoner fremtræder hun altid med en glorie, der appellerer stærkt til beskueren. Som på de gamle kalkmalerier i danske kirker vækkes også de ætiopiske kirkegængeres fantasi ved drastiske skildringer af helvedet med sandelig lede djævlé og alverdens sadistiske pinsler i modsætning til paradiset fryd og skønhed. Moralens pegfinger er højt hævet, der er kun et enten-eller. Enten en himmel eller et helvede.

Legenden om kong Salomos bryllup med den underdelige, brunøjede dronning af Saba, går igen i kirkernes billeder, og heri udtrykkes respekten for landets kejserhus, for overleveringen siger, at det i lige linje nedstammer fra kong Salomo og dronningen af Saba.

Det er typisk for flere af de østerlandske kunstretninger, at øjnene altid gives ualmindeligt store, således som det ses på billederne her også i den ætiopiske kunst. Dette er muligvis en overlevering, der daterer sig helt fra den oldægyptiske kunst. Man antager, at dette udtryk beror på en erkendelse af, at et menneskes væsen stærkest kommer til udtryk gennem øjnene. Øjnene er sjælens spejl, hedder det jo også, og flere steder i orienten mener man, at sjælen skjuler sig bag blikket, hvorfor man må tage sig i vare for

„onde øjne“. Ejendommeligt er det tillige, at landskabet spiller en underordnet rolle for de ætiopiske kunstnere. På de malerier, hvor et landskab skal danne baggrund, er dette blot lige antydnet med få penselstrøg.

Når malerne ikke beskæftiger sig med religiøse emner, søger de dem i landets historie, i krigernes oplevelser, i kejserens liv. Af og til støder man også på billeder fra hverdagslivet, men billedernes teknik er da i højeste grad den samme, som anvendes på de religiøse billeder. Da folkets flertal, især uden for hovedstaden, ikke kender ret meget til, hvad der foregår f. eks. på et apotek, må maleren – når han maler sådanne hverdagsmotiver – lade de optrædende personer forklare deres handlinger i „balloner“, der føres med det skrevne ord ud fra den talendes mund. Altså nøjagtig som på tegneserierne!

En anden typisk særlighed i den ætiopiske kunst er det, at betydelige personer altid gengives med ansigtet vendt mod tilskueren, mens mindre vigtige personer – og på slagmalerier altid fjender – er malet i profil. Denne særlighed kan iagttages på begge her gengivne billeder.

Der findes i Ætiopien næppe mange udøvende kunstnere uden for kirkens mure, afsætningsmulighederne er så små, som de overhovedet kan være, når kun en håndfuld rigmænd har både midler og interesse i at købe kunst.

Maleren, hvis billeder er gengivet her, har derfor søgt at slå sig igennem i Europa, men såvel de emner, han søger sig, som selve maleteknikken og også materialerne hører hjemme i Ætiopien. Selv farverne har kunstneren fremstillet. Hvidt er knust marmor, rødt er fra okseblod, blå fra vilde blomster, sort fra brændt korn, gult fra æggeblomme og grønt fra en meget sjælden jordart, der kun findes spredt i en af landets provinser. Og penslerne har maleren på sit lands vis selv bundet af svinebørster. Al denne materialefremstilling hører sig til, for kunstneren kan gå igang med sit arbejde.

ATLANTIS på bunden af Nordsøen

frem til det sagnagtige ø-rige, men uden held. Nøjagtige efterretninger om Atlantis eksisterer nemlig ikke – alle beretninger er sagnagtige overleveringer, hvis troværdighed må betegnes som absolut tvivlsom. De fleste forskere rystede på hovedet af den nordtyske amatørarkæolog, „Narren fra Bordelum“ blev han kaldt.

Er det ruinerne af kongeborgen i Atlantis, der ligger på bunden af Nordsøen ca. 30 km fra Sydslesvigs kyst? En amatørarkæologs forsøg på at bevise denne påstand skildres i denne artikel

JEG SER foran mig en stor mur. Ved foden af muren ligger der et par kæmpestore sten – to meter lange, en meter brede, og de rager næsten en meter op over havbundens sand og grus. Jeg stiger nu op på muren. Den forløber fuldstændig regelmæssig både til højre og venstre. Indenfor løber endnu en mur, og her er der rester af en portåbning. Nu ser jeg store hvide sten stablet op ovenpå hinanden og ind i mellem smukke røde sten...

Denne monolog blev ført den 31. juli 1952 gennem en spinkel telefonrød, som forbandt en dykker på bunden af Nordsøen med ledsageskibet, der duvede for bølgerne et par sømil øst for den tyske ø Helgoland. På skibet stod præsten for den sydslesvigske by Bordelum, pastor Jørgen Spanuth med telefonen i hånden, og meldingen fra dykkeren 12 meter under overfladen var for ham den foreløbige afslutning på mange års studier:

– Jeg har fundet Atlantis – det forsvundne ørige i Atlanterhavet. Her under os ligger den sunkne hovedø, og det må være ruinerne af Atlantisrigets kongeborg, dykkeren går rundt i.

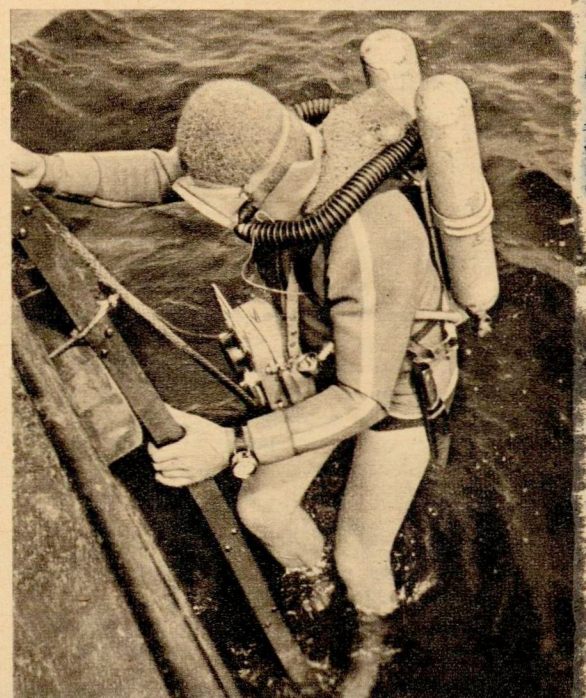
Pastor Spanuths meddelelse om, at han havde fundet Atlantis vakte stormende opsigt over hele verden. Lige siden videnskabens første spæde begyndelse i middelalderen har forskere forsøgt at finde

Men på trods af den megen kritik og den manglende anerkendelse af sit arbejde indenfor den videnskabelige verden, har pastor Spanuth trofast fortsat med at arbejde efter sine egne ideer, og uanset om man vil give præsten ret i hans Atlantis-teori eller ej, så må man anerkende den stædighed og udholdenhed, hvormed Jørgen Spanuth driver sine studier. Gang på gang i de sidste år har præsten selv iført sig dykkerdragt eller frømandsudstyr og vandret rundt i de stenformationer, der for ham er beviset på den forsvundne kulturs eksistens på bunden af Nordsøen. I pastor Spanuths arbejdsværelse i Bordelum flyder det med Atlantis-litteratur allevegne, og specielt gennem studier i Ægypten og af old-ægyptiske indskrifter mener præsten nu yderligere at have sikret sin teori.

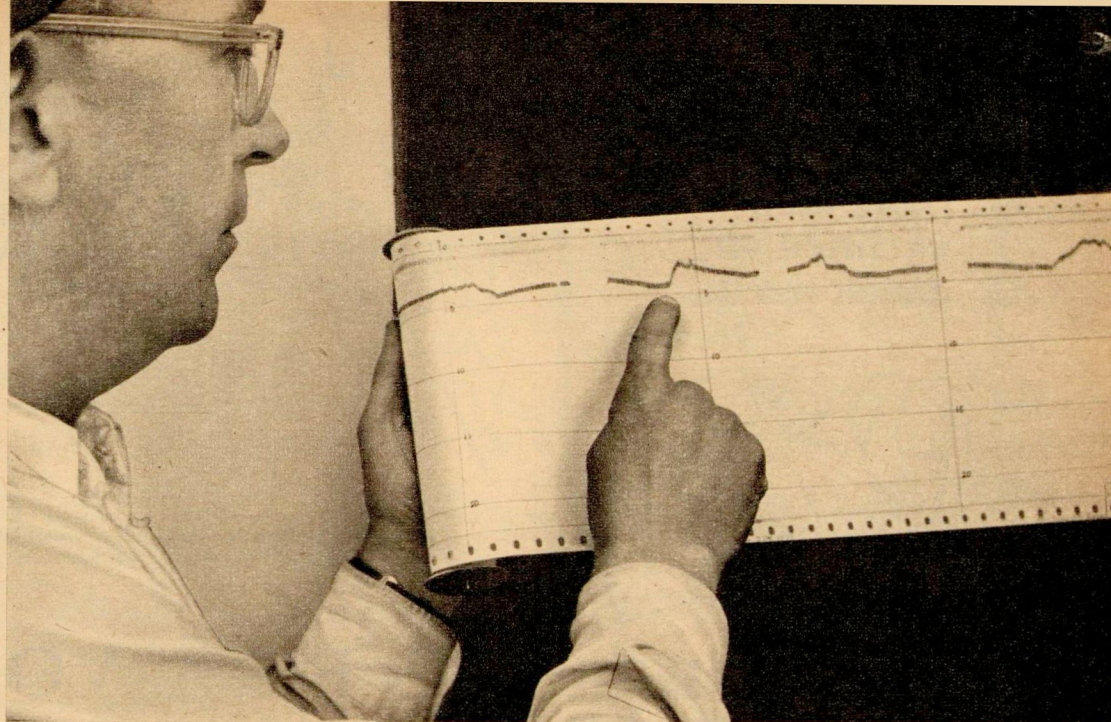
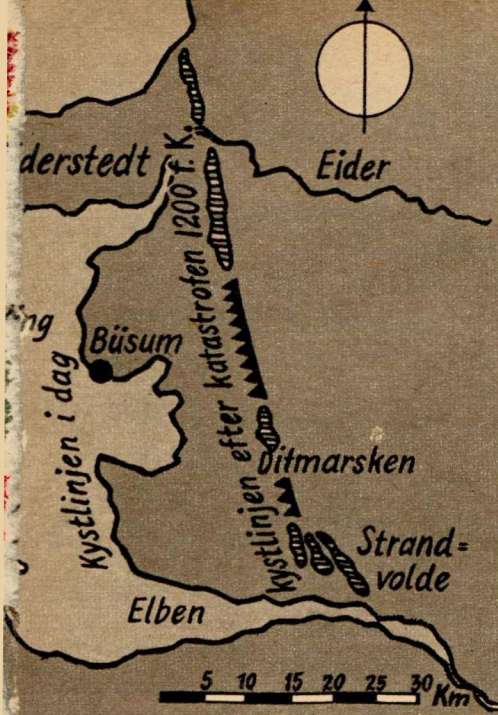
Det er den græske filosof Platons beskrivelse af Atlantisborgen, der har givet stødet til Spanuths undersøgelser. Platon fortæller i et af sine mange værker om Atlantis-riget og dets undergang, og Platon er inde på ret nøjagtige udmålinger af kongeborgens beliggenhed.

Disse udmålinger har Spanuth lagt til grund for sine egne undersøgelser, og han hævder, at da hans båd til punkt og prikke havde gennemsejlet den distance, som Platon havde nedskrevet, nemlig 50 „stadier“, fandt han ruinerne på havbunden. Platons pålidelighed i så henseende er blevet draget stærkt i tvivl hos andre forskere – rent bortset fra at man har konstateret, at de 50 stadiers afstand f. eks. også passer på den oldgræske koloni Tartessos ved Gibraltar – en by som også er sunket i havet.

Efter pastor Spanuths opfattelse er øen Helgoland ude i Nordsøen – fra luften at se som en hul kindtand – den sidste oversøiske rest af en kystlinje, som forsvandt i en stormflod 1220 før Kristi fødsel. Umiddelbart øst for Helgoland lå Atlantisrigets hovedstad Basileia, som Spanuth kalder den – en stor by omgivet af en

Øverst til venstre undersøger pastor Spanuth og en hjælper et par store sten, som er hentet op fra havbunden. Herover er dykkeren på vej ned mod det formodede Atlantis og under neden en Atlantis-kriger, afbildet på et ægyptisk tempel.

Her lå Atlantis, mener pastor Spanuth. Hovedstaden Baseleia var omgivet af voldgrav og ringmur, og det er netop ringmurens omrids Spanuth har fået på ekkoloddet på billedet til højre (man ser de skarpe udsving på kurven, som viser forhøjninger i havbunden).

bønneformet ringmur. Atlantis bestod af en mængde øer, der strakte sig som en art bro over store dele af Atlanterhavet, men rigets administration var samlet i Basileia, hvor også kongeborgen lå. Byen var anlagt på et særdeles fordelagtigt sted, nemlig i det område, hvor såvel Elb, Weser og Eider-floderne i gammel tid må have løbet ud i havet.

Pastor Spanuths teori støtter sig med hensyn til den katastrofe, der gjorde ende på ørigets væld, også på Platon. De frugtbare områder blev udtørret, der faldt ild ned fra himlen, og til sidst blev landet oversvømmet i en rasende stormflod – i året 1220 før Kristus.

Platon fortæller, at ørigets indbyggere, kraftige mænd af den nordiske type, vandrede sydpå. De udgjorde en kæmpemæssig og veludrustet hær og overrendte hele det nuværende Tyskland, fortsatte ned gennem Grækenland, som de besejrede med undtagelse af Athen. Herfra satte de over til Lilleasiens kyst, fortsatte gennem Palæstina til Ægypten, hvor de endelig blev besejrede af kong Ramses den Tredie. De nordiske krigsfanger berettede om deres hjemlands skæbne, og ikke mindst ved studier af indskrifter i templet *Medinet Habu* i den såkaldte „Kongernes Dal“ ca. 1000 km syd for Cairo mener pastor Spanuth, at han er på det rigtige spor. I de vældige billed-fremstillinger af de slag Ramses den Tredie deltog i, optræder der nemlig et helt ukendt folk som fjender, krigsmænd, der er forsynet med hornede hjelme, strittende hår og af udpræget nordisk type. Disse mænd – mener Spanuth er de hjemløse folk fra det forsvundne Atlantis.

Men hvad har pastor Spanuth fundet på Nordsøens bund? I præsteboligens have ligger der forskellige sten, som alle

er hentet op af dykkere fra den formodede kongeborg. For det første findes der sten, som Spanuth mener har været anvendt i den ringmur, som omgav byen. Desuden har dykkerne hentet en stor fladt tilhugget sten op, og denne mener Spanuth har gjort tjeneste som flise i kongeborgen.

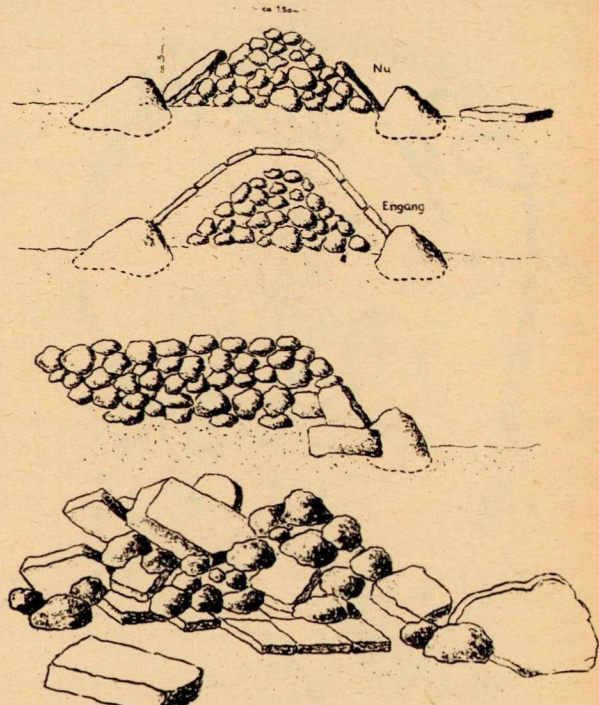
Ringmuren har tilsyneladende bestået af opdyngede sten med et kraftigt jordlag, som igen er blevet dækket af store tilhugne flintplader. Ved hjælp af ekkolod har Spanuth konstateret, at muren strækker sig over flere kilometer på havbunden. Gennem årene er murene sunket sammen, og der er blevet vendt op og ned på materialerne, men i masser af stenene mener Spanuth at kunne påvise tydelige spor af menneskelig bearbejdning.

Det afgørende bevis for fundets høje alder mangler, men pastor Spanuth søger stadig. Noget andet er, at alle ting, knogler og redskaber, som i andre forsvundne byer har hjulpet forskerne med at tidsfæste byggeperioderne ved hjælp af deres radioaktive kulstofindhold, naturligvis her forlængst er forsvundet. Nordsøen er et alt for uroligt farvand til at holde en hemmelighed samlet på eet sted.

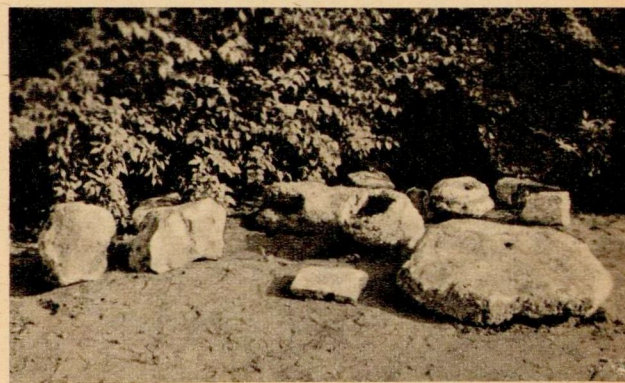
Men hvis det ikke er Atlantis, pastor Spanuth har fundet, hvad er det så?

Som de fleste ved, æder Nordsøen hvert år temmelig store landstrækninger af den jyske vestkyst. Noget lignende har sikkert været tilfældet langs den frisiske kyst, og det er i hvert fald en kendsgerning, at der tidligere har været bebyggelse ved Jylland på steder, der nu er overskyttet af hav.

Men pastor Spanuth vil have Atlantis placeret ved Helgoland, og trods modvind og kritik arbejder han støt og målbevidst for at tilvejebringe det endelige bevis på sagnrigets virkelige beståen.

Sådan mener Spanuth, at Atlantismuren har set ud. Øverst et tværsnit af muren, som dykkeren fandt på bunden, derefter en rekonstruktion af muren, som den har set ud. De to nederste tegninger viser en detalje fra en undersøisk terrasse. En del af stenene fra dykkerundersøgelserne kan ses i præstegårdshaven i Bordelum.

**Brug danske
vatfiltre til
dansk mælk
forlang**

**DANA
VATFILTRE**

Sy selv

Nr. 3403
str. 10-14 år

137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149
60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70

Vi"-mønstre
kr. 2.50
Vår
mønstertidning
kr. 2.00

Fås i **BRUGSEN**,
Magasin ANVA og
FDB magasinerne

Vi"-mønstre

BØRN

*En konkurrence:
Kan I tegne,
male eller fortælle
om, hvordan I
har det
i jeres skole?*

Går det sådan til i fysiktimen? Ole, 13 år, der går i 2. mellem, har leveret denne tegning som prøve på en humoristisk opfattelse af et eksperiment i fysiktimen.

LIVET I VOR SKOLE

DRENGE OG PIGER, alle I, som går i skole, og ganske ligemeget hvilken klasse, I går i, indbydes her til at være med i en morsom *Samvirke*-konkurrence.

Det gælder om, hvem der kan lave den bedste tegning eller skrive den bedste beretning, og emnet skal være: *Livet i jeres skole*.

Vi viser her i starten to tegninger, der naturligvis ikke deltager i konkurrencen. De skal blot tjene som eksempel og give jer en idé om, hvordan opgaven kan gribes an. Men forøvrigt er vi overbeviste om, at I allerede har masser af gode ideer til, hvad I vil tegne eller fortælle om.

I kan beskrive den morsomste time, I har oplevet – eller den allerværste. I kan fortælle om en udflugt, I har foretaget med klassen, om skolekomedie eller om andre fritidsunderholdninger, som skolen har arrangeret.

I kan kort sagt hente jeres emne lige, hvor I vil, blot det behandler noget, der er foregået på skolen, i timerne eller i frikvarteret, blandt lærerne eller kammeraterne – hvorsomhelst og nårsomhelst.

Det eneste, I ikke må, er at lave en tegning af selve skolebygningen, den interesserer vi os slet ikke for. Vi vil se eller høre om livet inden for skolens mure.

Hvad kræves for at deltage?

Som allerede sagt, kan alle skolebørn deltage, lige fra første til sidste klasse. Der er muligheder for elever i undskole, mellem- og frie mellemskole, for realklassens elever, for gymnasiet og også for efterskolens elever.

På kuponen, der findes nederst på siden, og som udfyldt skal indsendes sammen med tegningen eller fortællingen, skal I endelig skrive, hvilken klasse, I går i, så konkurrencebidragene kan blive bedømt så retfærdigt som muligt med hensyntagen til jeres alder.

Bedømmelsen falder i tre grupper, nemlig:

Gruppe 1: Underskole (1.-5. klasse).

Gruppe 2: Mellemskole eller frie mellem (1.-3. klasse).

Gruppe 3: Mellemskole (4. klasse), realklasse, gymnasium, efterskole.

Vil I skrive en beretning, må den være skrevet med blæk. Siderne må være tydeligt nummereret, og beretningen underskrevet.

Vil I tegne, er I frit stillet med hensyn til materialer. I kan bruge blyant, kridt, farver og pensel, ganske som I har lyst til. Tegningerne må helst være tegnet på det almindelige tegnepapir af den størrelse, der bruges i skolerne.

Deltagerkupon

Denne kupon udfyldes tydeligt med blokbogstaver og sendes sammen med tegningen eller beretningen til: *Livet i vor skole*, Samvirkes postboks 1280, København S., senest 1. maj.

Navn

Adresse

Klasse i skole

Indsendelsesfristen

Hvor lang tid skal vi give jer til opgaven? Mon ikke det vil være passende, hvis vi siger, at sidste frist for indsendelse skal være 1. maj, så har I en hel måned at arbejde i. Måske er I ikke helt tilfreds med det første udkast, så kan I nå at lave et nyt. I må jo regne med, at I kommer til at kappes med mange tegnere og fortællere.

Jeres tegning eller fortælling indsendes med deltagerkuponen i udfyldt stand til følgende adresse:

Livet i vor skole,
Samvirkens postboks 1280,
København S.

Mange gode præmier

Her kommer vi til det, som måske interesserer jer allermost: Hvad kan vi vinde? Der vil i hver af de tre grupper blive udsat en førstepremie på 75 kroner, og en andenpræmie på 50 kroner for de bedste tegninger – og tilsvarende præmier for fortællingerne. Som trøstpræmier uddeles desuden i hver af de tre grupper og ligeledes for såvel tegninger som for beretninger ti gode bogpræmier. Der er altså ialt tolv pengepræmier og tres bogpræmier at konkurrere om. Bedømmelsen af tegningerne og beretningerne foregår på Samvirkens redaktion med sagkyndig bistand på såvel tegningernes som fortællingernes område. Der er noget at stræbe efter – og man kan naturligvis deltage med såvel tegninger som med fortællinger.

Her er et andet eksempel på, hvordan opgaven kan løses. Geografitten kalder Mette, 10 år, der går i 4. klasse, sin tegning. Lad os nu se, hvor mange dygtige tegnere, der kan overgå Mette og Ole.

Kør sikkert - kørt billigt - kørt på

GISLAVED

De skridsikre, svenske kvalitetsdæk GISLAVED, som FDB har importeret og forhandlet i ca. 30 år, er blandt de absolut førende på markedet.

GISLAVED fås til ethvert formål indenfor autogummi:

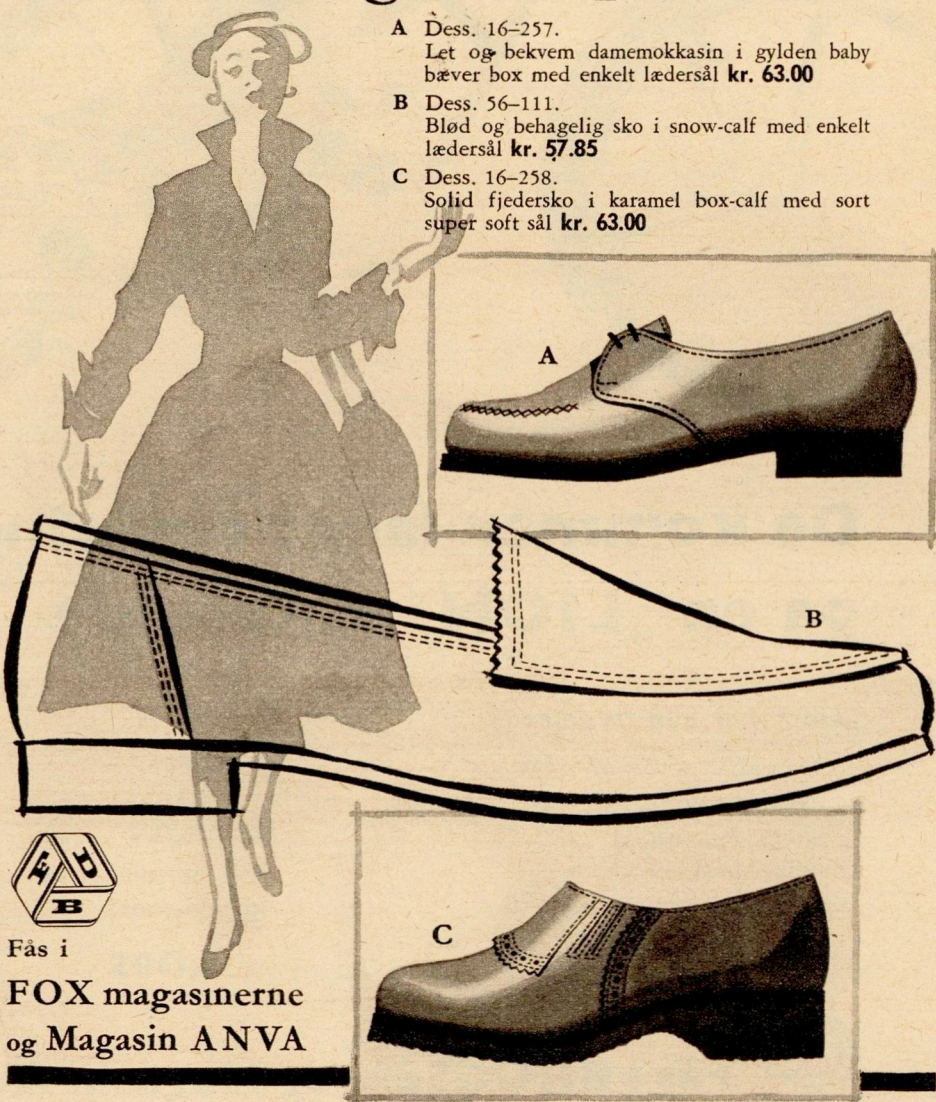
Personvogne, lastvogne, vinterdæk, hestevogne, sne- og terrændæk.

- det betaler sig at købe i BRUGSEN

Forårets elegante spadseresko

- A Dess. 16-257.
Let og bekvem damemokasin i gylden baby bæver box med enkelt lædersål **kr. 63.00**
- B Dess. 56-111.
Blød og behagelig sko i snow-calf med enkelt lædersål **kr. 57.85**
- C Dess. 16-258.
Solid fjedersko i karamel box-calf med sort super soft sål **kr. 63.00**

Fås i

FOX magasinerne
og Magasin ANVA

Ja, De er rigtigt
kørende på en
„LION“
– og det er både
en robust
og meget elegant
autocykle.

De kommer langt omkring på en „LION“ autocykle

„Lion“ har kun fordele:

To-taks REX motor, 49 cm³
Teleskop-forgaffel
17 watts lysanlæg
Lamelkobling
Ekstra lyddæmpning o. m. a.

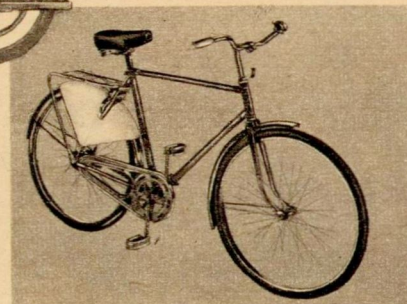
kr. 1.065

„LION“

fås også som
SPEEDWAY model
med indstilleligt styr
og twin-sadel

kr. 1.095

Skal De have ny cykle,
så kig på de mange
modeller FDB har – De
kan se hovedkataloget i
BRUGSEN

Fås i BRUGSEN og Magasin ANVA

Hjem og Familie

SKARLAGENSFEBER ELLER RØDE HUNDE

De færreste børn undgår på et eller andet tidspunkt at pådrage sig en eller flere af de almindeligste børnesygdomme. Denne oversigt vil hjælpe Dem til at kende symptomerne på de forskellige sygdomme, så forholdsregler kan tages i tide. Det vil dog i almindelighed være klogt at tage lægen med på råd.

SYGDOM	INKUBATIONSTID *)	FØRSTE SYMPTOMER	SÆRLIGE KENDETEGN	BEHANDLING
SKOLDKOPPER 	14-21 dage. Smitsomt, indtil alle sår er væk.	Evt. lidt feber og utilpashed.	Kopper – spredt, lyserødt, blæreformet udslæt på kroppen og i ansigtet. Vablerne brister og bliver til sår. Kopperne kommer i hold, f. eks. 10-15 1. dag, 50-70 2. dag og 100-150 3. dag.	Med mindre der er feber, kræver denne milde børnesygdom intet sengeleje. Hold huden ren. Er der stærk kløe, undgås kradsning ved at give barnet bomuldsbandsker på.
RØDE HUNDE 	14-21 dage. Sygdommen fremkaldes af et ukendt virus.	Evt. lettere snue og hovedpine.	Småpletet, rødt udslæt, der begynder i ansigtet. Pletterne kan være ganske små eller på størrelse med en ært. Der er ofte feber. Sygdommen varer 1-4 dage og efterlader uimodtagelighed.	Hold barnet i sengen, hvis det har feber, til udslættet er væk. Sygdommen skal helst overstås i barndommen, da den kan blive farlig i en senere alder.
MÆSLINGER 	10-14 dage. Svage børn gives serum snarest efter smitten.	Snue, feber, gøende hoste, lyseskyhed.	Uregelmæssigt, storpletet udslæt, der 3-4 dage efter forkølelssymptomerne viser sig i ansigt, på hals og krop. Feberne kan stige til over 40°, men daler som regel hurtigt, smittefaren er da forbi.	Hold barnet i sengen og undgå kulde. Ved stærk lyseskyhed giv da barnet mørke briller på. Da mæslinger p. gr. af følgesygdomme som øre- og lungebetændelse er farlig for små eller svage børn, bør lægen tilkaldes.
SKARLAGENSFEBER 	2-5 dage. Smitte sker hyppigst fra person til person, kan også overføres indirekte, f. eks. gennem mælk.	Feber, halsbetændelse, smerter ved synkning, belagt tunge, opkastninger.	Efter 1-2 dage kommer et fint prikket, rødt udslæt på krop og ekstremiteter. Intet udslæt i ansigtet, men blussende røde kinder og en påfaldende bleghed omkring munden. Ofte stærkt rød tunge og hals. Udslættet svinder i løbet af et par dage, og samtidig falder feberen.	Omgående indlæggelse på epidemisygehus (gratis) og underretning til evt. skole. Med penicilinbehandling undgås komplikationer, og sygdommen varer da kun ca. 10 dage.
DIFTERI 	2-4 dage. Smitte overføres hyppigst direkte fra en syg ved hoste eller nysen. Kan også overføres fra sunde smittebærere.	Akut halsbetændelse, hovedpine, sløjhed.	Mandlerne er dækket af hvidlige, ofte sammenhængende membraner, der kan brede sig til svælg, gane, næsehule og luftrør. Sygdommen kan medføre lungebetændelse, hjertesvækkelse, lammelser og undertiden være dødelig.	Omgående indlæggelse på epidemisygehus og underretning til evt. skole. Sygdommen er nu sjælden, da alle spædbørn kan vaccineres mod den. Vaccinationen er gratis, men ikke tvungen.
FÆRESYGGE 	14-28 dage. Sygdommen fremkaldes ved et virus.	Et par dages sløjhed, derefter ømhed i hals og kæbe.	Hævelse og ømhed af spytkirtlerne, navnlig den store spytkirtel foran øret. Barnet har et fåret udseende og ofte ildebefindende. Sygdommen er i reglen ufarlig og efterlader uimodtagelighed.	Barnet holdes i sengen. For at lindre ømheden kan man evt. give varme eller kolde omslag og flydende mad.
KIGHOSTE 	7-14 dage. Smitsomt fra 2 uger før den hivende hoste begynder til godt 3 uger efter dens begyndelse.	Almindelig forkølelse m. hård, tør hoste, særlig om natten.	Efter 1 uges forløb ledsages hosten af en karakteristisk hiven, hvorunder barnet bliver blå i ansigtet og undertiden kaster op. Smittefaren er forbi knap 4 uger efter at den hivende hoste er begyndt, mens hosten kan vedvare i måneder.	Frisk luft og beroligende midler. Kighoste kan være farlig især for spædbørn, da den har flere følgesygdomme. Vaccination bør gives, så snart smitte er konstateret.

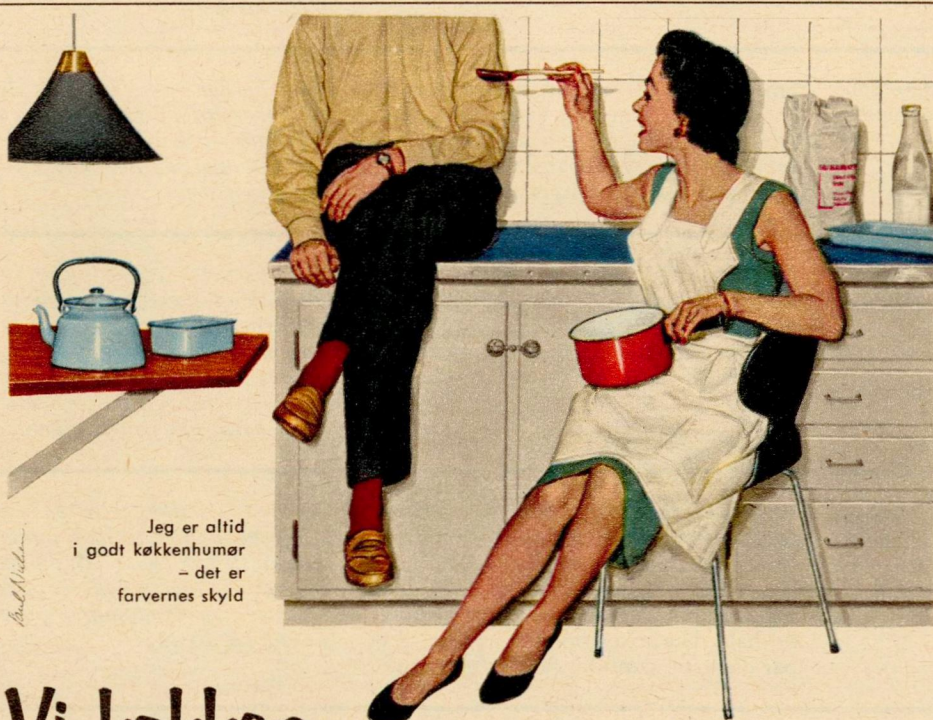
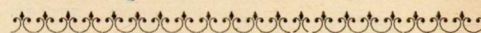
*) Inkubationstiden er tiden mellem smitstoffets optagelse i legemet og sygdommens udbrud.

Køb tøj efter en farveplan

ALTT FOR OFTE ødelægges en ellers nydelig påklædning af forkert sammensatte farver. Og ofte hører man kvinder sige: – Ja, mine sko passer til min pæne kjole, så de står jo ikke så godt til frakken, men *man kan jo ikke få råd til alting!* Nej det kan man ikke, og derfor må alting købes, så det står sammen, og de enkelte ting i garderoben passer ind i samme farveplan.

Farveplanen skal være en helårsplan, den skal gælde for *alt tøjet*, og den må for den sags skyld gerne være en 10-års

plan. Det skal forstås på den måde, at man skal vælge sig en farve, man kan lide, og som klæder en, og så skal man have denne farve for øje, når man køber ind. Synes De, det lyder skrækkelig kedeligt? Tænk altid at være bundet af de samme farver. Det er nu ikke så kedeligt, som man skulle tro. Grundfarven skal blot være en farve, der står til mange andre farver, og de bedste farver, man kan bygge sin garderobe op om, er *brunt, mørkeblåt* som her vises eksempler på – og desuden *gråt* eller *sort*.

Jeg er altid
i godt køkkenhumør
– det er
farvernes skyld

Vi køkken- hygger os!

Min mand er idealet af en køkkenskriver! Jeg havde ikke drømt om, at han havde talent for køkkenindretning, og så er han minsandten nærmest et lille geni.

Det er slet ikke, fordi han kaster sig ud i den vilde luksus, men han har en egen evne til at finde netop de ting, der passer min smag, og nu, hvor jeg har mit kontorjob, synes jeg, det er så sødt af ham altid at tænke på, hvad der kan lade arbejdet i køkkenet.

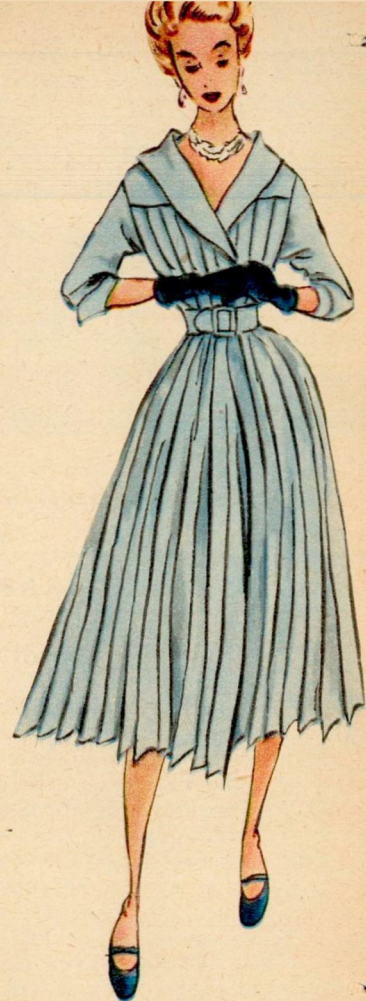
Noget af det, jeg er mest glad for, er Glud & Marstrand emalje. Alene farverne giver godt humør i hele huset. Efterhånden har jeg både gryder og kasseroller og ildfaste fad og skåle. De aner ikke, hvor vidunderligt det er at kunne tilberede og servere i samme fad.

Forleden havde vi f. eks. et par gæster til middag, skønt jeg først kom fra kontoret ved 17-tiden. Vi fik en dejlig saftig oksesteg – De ved med glaserede løg – og bortset fra, at den så bedårende ud i mit firkantede, azurblå emaljefad på rødternet dug, gør det hele anretningen morsommere, når den serveres i sine „naturlige“ omgivelser. Lige så romantisk jeg kan være, når det drejer sig om borddækning og servering, lige så realistisk er jeg indstillet overfor begrebet opvask.

– Og hvor er emalje dog let at rengøre.

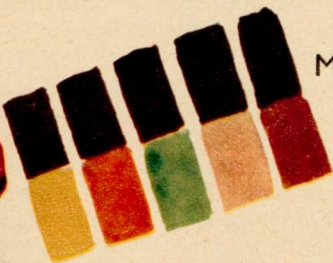
Kære medsøstre! Hvis Deres „hr. køkkenskriver“ ikke har samme fantasi som min, skulle De tage overtværs og købe det selv. Glud & Marstrand emalje er en overkommelig og eftertrykkelig modernisering af et hvilket som helst køkken!

Hanne!

MØRKEBLÅT som grundfarve

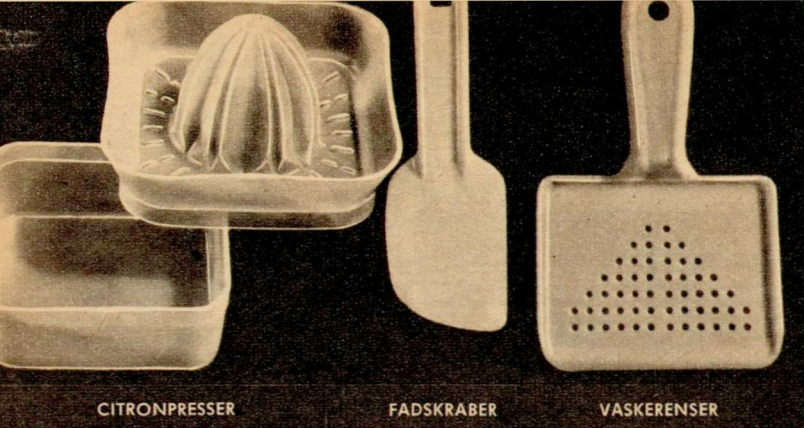
Princippet i farveplanen er, at man anskaffer sko, hat, handsker i grundfarven og eventuelt har dragt eller frakke i samme farve. Så vælges alt nyt tøj efterhånden, så det står til denne grundfarve. Den tegnede garderobe, der her er bygget op om mørkeblåt, er da ikke kedelig. Den mørkeblå frakke er anvendelig, hattebånd, tørklæde og bælte af prikket stof står lige godt til frakken, til den røde dragt og til den lysegrå kjole. En ung frue vil have glæde af den røde kjole, den lidt ældre vil måske i stedet foretrække en dragt i gråt. En lyseblå kjole går udmærket til de blå sko og handsker. Som helhed er det en garderobe med stærkt varierede farver, selv om de nok så meget er afstemt efter hinanden. Den lille farveplan viser, at gult og lyserødt også kan sættes til mørkeblåt.

MØRKEBRUNT som grundfarve

Selv om denne ungpigegarderobe ved første øjekast domineres af gult og orange, er brunt alligevel grundfarven. Den brune nederdel t. h. har sribet jumber i tre farver og dertil en kort jakke i en stærk orangegul farve. En sommerkjole med vid nederdel og sjove knaparrangementer har samme farve, hertil passer en lille kort bolero i brunt. Denne trøje står desuden fint til den gule blomstrede strandkjole og til den grønne fine kjole, og sammen med den brune nederdel virker bolerojakken som en hel dragt. En farveplan i brunt kan være meget farvestrålende og munter, man kan boltre sig med grønne, gule, rødgule og rustrøde farver. Ønsker man noget mere diskret, må man ikke glemme, at beige og lyserødt hver for sig er farver, der står smukt til brunt.

CITRONPRESSER

FADSKRABER

VASKERENSER

Provekøkkenet har prøvet:

GODE REDSKABER I PLASTIC OG NYLON

Citronpresseren med tilhørende underskål vil hurtigt vinde Deres bifald. Keglen, hvorover citronen presses, er tykkere end på de fleste andre citronpressere, og dette gør, at både citroner og appelsiner let og hurtigt presses rene – endda til sidste dråbe. Citronpresseren er nem at rengøre efter brugen, husk blot, at den såvel som andre ting i blød plastic kan blive skævet ved temperaturer over 90°, så lad være

med at skolde den med kogende vand.

Fadskraber kan man ikke undvære, her er en god udgave af den. Den er smidig uden at være for blød, formen gør den velegnet til skrabning af både bund og sider i større og mindre skåle og gryder, og den bevarer sine gode egenskaber i brug.

Vaskerenser er god at have i stålvasken, det er klogt at

vælge denne af nylon, den ridser ikke vasken.

Når De spørger efter tingene i brugsen, har citronpres-

seren bestillingsnummer 22, fadskraber nr. 15 (begge fås i flere farver). Vaskerenser har nr. 130.

Hvordan har De det med naboerne?

KUNNE DE tænke Dem at bo ved siden af Dem selv, eller sagt med andre ord: kan De glæde Dem over et godt forhold til Deres naboer? I langt de fleste tilfælde er det gode forhold nemlig afhængigt af Deres egen indstilling. Gør De nogensinde noget positivt for at opnå et godt naboskab, eller er det aldrig faldet Dem ind, at nogen kunne stille krav til Dem i den retning?

Hvad forstås ved godt naboskab? Det er ikke det samme som venskab – lad os straks gøre os det klart – fordi man er gode naboer, behøver man ikke derfor at have noget personligt forhold til hinanden. Folk skal have lov til at leve deres eget liv i fred for fremmede, og hvis man ikke af sig selv respekterer dette, skal man ikke forundres, hvis man møder en køl og afvisende holdning hos sin nabo. Respekt for privatlivet er den første betingelse for et fortsat godt naboforhold.

Et minimum af hensyntagen må ligeledes være en forudsætning: at man ikke lader radioen gå for fuldt drøn, parkerer sin bil præcis foran hovedtrappen, trakterer violin eller saxophon efter borgerlige sengetider, at man i videst mulige omfang forhindrer sine eventuelle børn i at efterlade rulleskøjter, trehjulede cykler, stylder m. m. på mørke trappegange og lignende uberegnelige steder og ligeledes prøver at bremse dem i at dyrke indendørs fodbold, bordtennis eller sjiptning iført skistøvler. Bor man i etagehus, er sådanne hensyn ikke ubillige krav.

Folk, som lever dør om dør, får ofte mere at vide om hinanden end godt er. Men hvadenten ting uforvarende kommer til ens kundskab, eller bliver én betroet i udslag af pludselig forelegenhed eller meddelelsestrang, siger det sig selv, at man ikke bringer sin viden videre. Indiskretion – for ikke at sige sladderagtighed – er uforenelig med godt naboskab, og ikke alene bør man selv afholde sig fra at løbe med snak, men samtidig må man søge at standse sladdereren, hvor man møder den, simpelthen ved at vise den ligegyldighed og mangel på interesse.

Både i den store bykarré og i det lille samfund på landet kommer man uundgåeligt til at leve op ad mennesker, der er væsensforskellige fra én selv. Da gælder det om at være stor-sindet nok til at tage hinanden, som man er, uden fordom og kritik. Tolerance eller overbærenhed er en dyd i forholdet til naboer, som i så mange andre af livets forhold.

Oftentimes hører man folk rose sig af, at de altid passer sig selv og virkelig ikke blander sig i andres affærer. For dem kan mennesker, de bor tæt op ad, fødes og dø, glædes og sørge, uden at de aner det eller kerer sig derom. Det er vel næppe idealet.

Der findes en gylden middelvej mellem afvisende ligegyldighed og pågående indlidenhed, og den giver sig udtryk i en lille, venlig bemærkning, når man mødes på trappen, i et tilbud om en hjælpende hånd, når én ligger syg – man skal alligevel i byen, er der noget, man kan tage med? – Lidt venlig deltagelse i sorg eller glæde, alt sammen små ting, der giver tilværelsen varme og tryk og bygger bro mellem menneskene. Hvorfor isolere sig selv i kølig tilbagetrækkethed? Der kan for enhver af os komme en dag, hvor vi vil være taknemlige for den støtte og opmuntring, der er at hente hos en god nabo.

Kr. 28.50

Stafet

Kvalitetsskjorten for Dem

ET KVALITETSPRODUKT FRA

SKAL STUERNE GØRES I STAND?

FORÅRSSOLEN vælter ind i vore stuer, trænger ind i hver en krog og afslører ubarmhjertigt mørkets gerninger – vinterens slid. Hist og her er der gået en revne i tapetet, og over sofaen bærer mørke pletter spor af fedtede, små barnefinger. Har vi råd til at ofre en tapetsering?

Hvis vor stue ikke ligefrem er en balsal, kan vi få et fint tapet til den for et halvt hundrede kroner. Er det for meget at afse, kan det endda lade sig gøre at erhverve sig fornyelsen for blot halvdelen af dette beløb ved at vælge et af de billige tapeter.

I FDB's nye tapetbog er der et righoldigt udvalg af både dekorative og elegante tapeter. Og for 4 kroner (inklusive statsafgiften på papiret) kan det sagtens lade sig gøre at finde et, der er virkelig pænt og som duer rent kvalitetsmæssigt.

Selvfølgelig kan man også lade væggene plasticmale eller limfarve. Blot må man i forvejen betænke, at dersom man ønsker en god isolering – hvem gør ikke det? – så yder de tapetserede vægge en betydelig bedre isolering end de malede. Og selvfølgelig: jo bedre kvaliteten af papiret er, des større er dets isolerende evne.

Hvis væggenes istandsættelse i dette forår også er Deres problem, kan De jo slå et slag ind om brugsen og se på den nye tapetbog, fra hvilken vi her bringer enkelte prøver. Langt de fleste brugsføringer fører FDB-tapeter.

SLIDMAND sokker har styrke og kvalitet for meget mere end prisen!

De højhælsforstærkede
SLIDMAND sokker
er af uld og nylon
og derfor
ekstra behagelige
at gå på.

SLIDMAND har bevist
sin styrke,
så vi på hvert par
kan give Dem
3 måneders slidgaranti

Dessin 3/820, grå
eller lyngmele-
ret og khaki kr. **8.85**

Slidmand

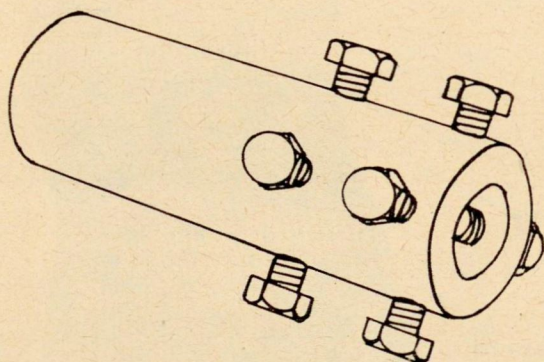
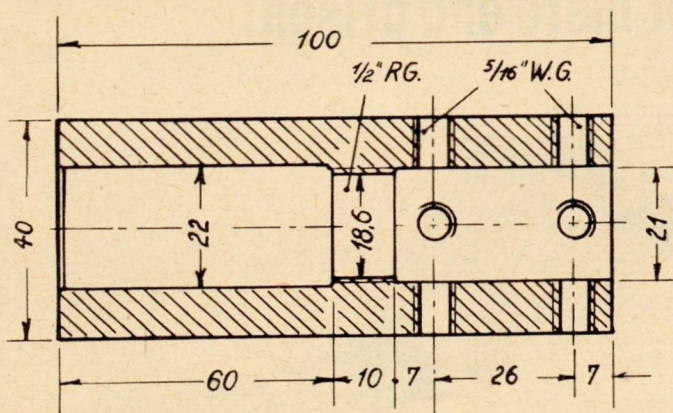
Husk
førsteklasses kvalitet
også i
SLIDMAND arbejdstøj
og skjorter

- EN FDB KVALITETSVARE I BRUGSEN

Så er det slut med

UNIVERSALMASKINEN

Øverst tegningen til rørpatronen, i hvis forende man på den nederste tegning ser de otte skruer, som holder boret fast under arbejdet.

UNIVERSALMASKINEN, som har stået på programmet i *Hjemmets Teknik* siden nytår, synger nu på sit sidste vers. De muligheder for anvendelse af maskinen, vi herfra kan anvise, er udtømte med de to småting, vi viser i dag, men maskinen er som bekendt af en sådan konstruktion, at alle muligheder står åbne for hobbymanden, hvis han skulle få lyst til at eksperimentere og selv konstruere flere apparater til brug i hjemmet.

Rørstumpen herover er en særdeles praktisk ting at have, når man fra tid til anden arbejder med bor, som er forsynet med firkantet kolbe eller bor af en tykkelse, som ikke passer til normale borepatroner. Rørpatronen kan nemt ende med at blive et uundværligt tilbehør, idet den kan holde Irwinbor, gamle centrumsbor med flad kolbe, norske sømbor, metalbor, forsænkerbor og forskellige emner af træ eller messing, som skal bearbejdes i drejebænken.

Systemet fremgår klart af tegningen, hvis mål nøje må overholdes eller i hvert

fald omarbejdes i samme skala, som man evt. har ændret universalmaskinen efter. Rørstykket forsynes med otte skruer i den ene ende, og når et bor stikkes ind, justerer man ved hjælp af skruerne boret centering, inden patronen skubbes ind over motorens aksel-forlænger og kan gå i arbejde.

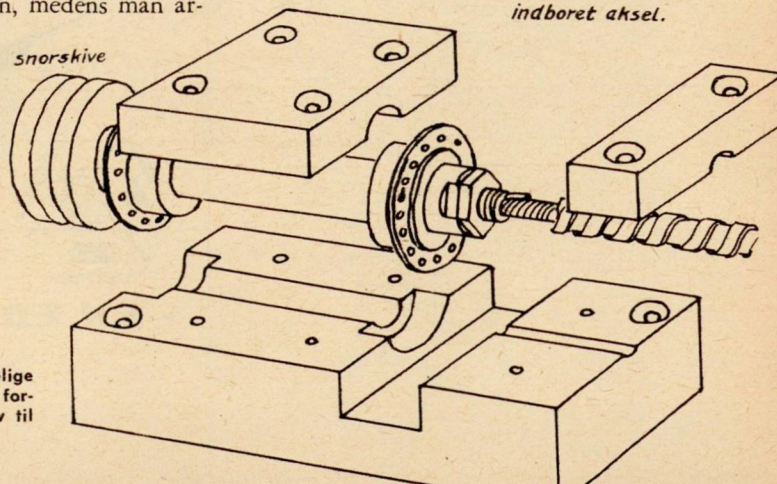
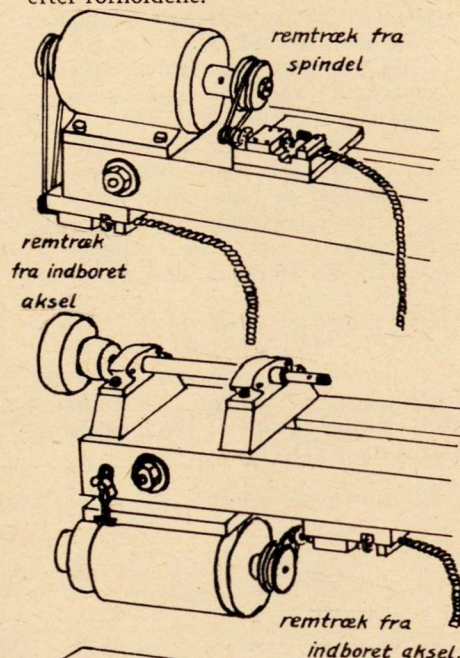
For et par år siden bragte „Hjemmets Teknik“ tegningerne til en bøjelig aksel, der i al enkelthed var fremstillet af et gammelt forhjulssnav til en cykle samt kablet fra et bil-speedometer. Denne bøjelige aksel skulle vi naturligvis gerne have indkoblet på universalmaskinen, og det er ikke noget særligt stort problem, hvis De går frem efter tegningerne på denne og næste side.

Tilkoblingen kan ske på forskellig måde. Hvis man er tilfreds med de 1400 omdrejninger i minuttet, som maskinen yder, forbinder man akslen og motoren ved hjælp af en lille borepatron, som fastholder akslens „sjæl“, medens beskyttelsesslangen fastholdes i en træholder, der er spændt fast på vangerne foran motorens spindel-ende. Tilkoblingen må iøvrigt helst ske gennem et isolerende mellemstykke, f. eks. ebonit fra en gammel pibespidse for at undgå stød, hvis der skulle ske overgang i motoren, medens man arbejder med akslen.

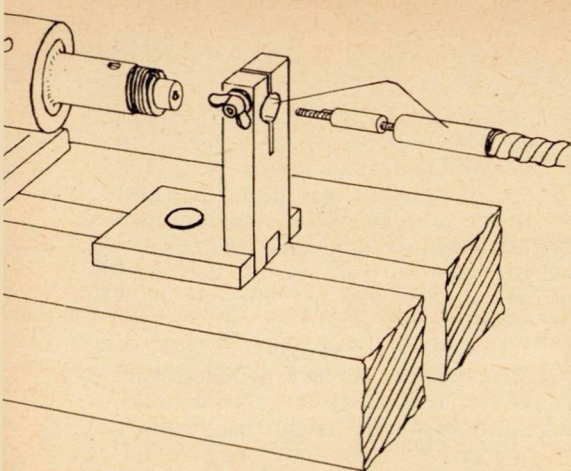
Tilkoblingen kan også ske til motorens bagende – en metode, der navnlig kan anbefales, hvor det drejer sig om den tidligere omtalte underhængte motor – eller hvis motoren er forsynet med ompoling, idet den bøjelige

aksel nødvendigvis må gå højre om. Motorankeret tages ud, og et passende hul bores i ankerakslens centrum. I dette huls yderkant bores endnu et hul, som kan optage medbringerstiften i den bøjelige aksels koblingsstykke. Medens motoren endnu er adskilt, bores der i lejeskjoldet tre eller fire små gevindhuller, så et gevindstykke til beskyttelsesslangens forskruining kan anbringes med små skruer. Når den bøjelige aksel ikke er tilkoblet, må hullet tilproppes.

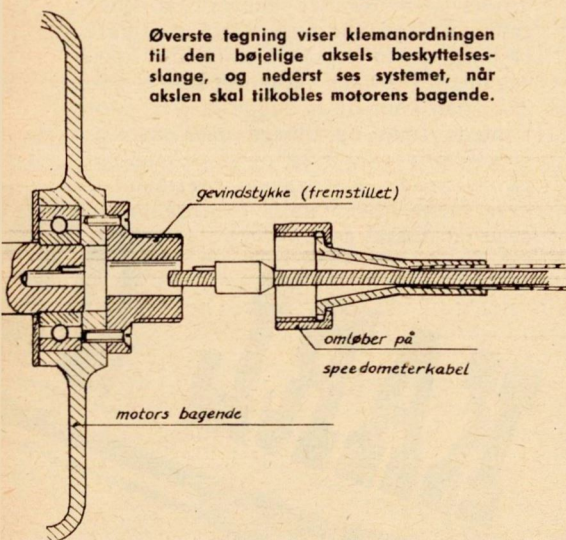
Imidlertid kan det let ske, at man får brug for et højere omløbstal for den bøjelige aksel – ikke mindst ved små slibe-arbejder, hvor f. eks. 3–4000 omdrejninger vil være på sin plads. Ved hjælp af et nyt forhjulssnav til en cykle fremstilles en forlagsaksel, som bygges sammen med kablet, og hastigheden sættes op gennem et remtræk. Dette princip kan anvendes både på universalmaskinens arbejds-spindel og på en lille aksel-forlænger i motorens bagende. Der bores et 9,5 mm hul i ankerets bagende, og i hullet presses der et stykke komprimeret stål, som files let konisk efter monteringen i motoren. En træskive presses ind over den koniske ende af akslen, og derved opnår man drivkraften til den underhængte bøjelige aksel (se tegn.). Motorens omløbsretning er i denne forbindelse ganske underordnet, idet man simpelthen vender forlagsakslen efter forholdene.

Forskellige tilkoblingsmetoder for den bøjelige aksel. Nederste tegning viser den omtalte forlagsaksel, som fremstilles af et forhjulssnav til en cykle.

Øverste tegning viser klemmanordningen til den bøjelige aksels beskyttelseslange, og nederst ses systemet, når akslen skal tilkobles motorens bagende.

Blandekande til knallertbenzin

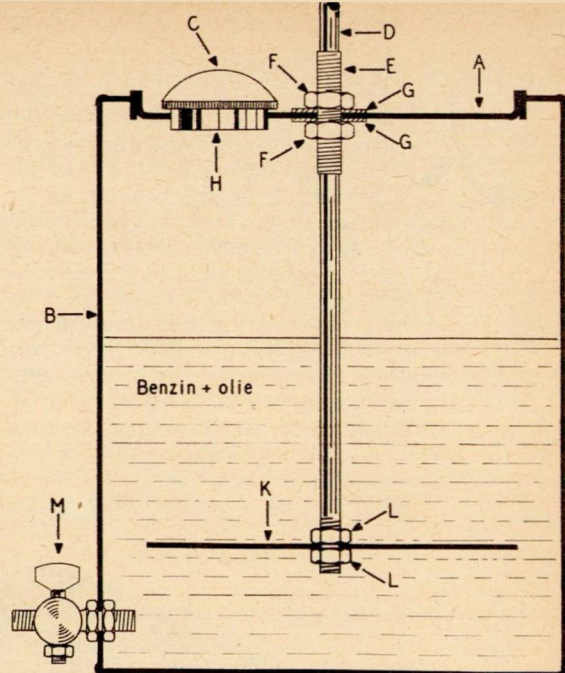
ENHVER knallertkører ved af erfaring, hvor vigtigt det er, at benzin og olie blandes i det rigtige forhold. Man bør foretage blandingen selv, og man kan til dette formål let fremstille sig en udmærket blandekande af en cylindrisk blikspand, som har været brugt til emballering af f. eks. sild eller pølser. Spanden er fremstillet af svært forfinnet jernblik og er forsynet med klemlåg. En grundig renselsesproces er naturligvis en forudsætning, inden vi begynder på arbejdet.

Låget forsynes først med et 12 mm hul i centrum. Gennem hullet føres en stump 12 mm messingrør med udvendigt metrisk gevind (E). En spændeskive anbringes over røret på begge sider af låget (G), og endelig spændes røret fast med møtrikkerne (F). Spændeskiverne loddes slutte-

lig fast til låget. Påfyldningsstuds (H) kan købes i knallertforretninger, og den skal være forsynet med dæksel (C) og udført i messing eller jernblik. Dens omkreds mærkes op på låget, og hullet skæres med en løvsav, hvorefter studsens loddes fast.

Røret i midten af låget har et indvendigt diameter på 10 mm, hvorfor stempelstangen (D) skal have et lignende udvendigt gevind. Stangen skal kunne bevæges let op og ned, og når den kan det, skæres der gevind i enderne, hvorefter en cirkelrund plade (K) med en diameter noget mindre end spandens og fremstillet i 1½ eller 2 mm jernblik skrues på ved hjælp af møtrikkerne (1).

Hanen (M) – en almindelig benzinhanen fra en knallerttank – monteres i

Her er blandekandens enkelte dele samlet. Foroven ses påfyldningsstudsens placering i låget og forneden aftapningshanen.

spandens væg, så højt oppe, at den ikke rører jorden, når spanden står på gulvet. Der skal naturligvis pakninger på begge sider af hanen, når den monteres.

Til slut monteres hele kanden sammen, og klemlåget loddes fast. Som sidste fase lakeres spanden udvendigt et par gange med klar syntetisk lak, og stempelstangen forsynes med et træhåndtag.

Den tilmålte mængde olie hældes gennem studsens og derefter benzinen, hvorefter man pumper op og ned, til blandingen er færdig. Aftapningen sker direkte til knallertens tank gennem kandens bundhane.

små fiduser

Står man og mangler en stor tragt, kan man klare situationen ved med en nedstryger at skære toppen af en gammel petroleumsdunk. Når det afskårne stykke vendes, har man en udmærket tragt, der oven i købet er forsynet med håndtag på siden.

I mangel af en stiksav kan man lave udskæringer midt i selv tykke plader ved hjælp af en elektrisk boremaskine. Hullets omrids mærkes op, og langs de indvendige kanter bores en række huller, f. eks. 5 mm. Hullerne sættes så tæt som muligt, og når man har været raden rundt, bores der skråt gennem hullerne, både til

højre og venstre. Herved gennemskares samtlige huller, og til slut kan man slå udskæringen ud med en hammer. Kanterne rettes til sidst op med rasp og sandpapir.

Hurtig lodning udføres lettest med det nye loddemiddel „Epatam“, som kan købes på FDB's cykleafdeling. Det flydende tin trykkes ud på loddestedet, hvorefter man varmer op med en tør loddekolbe, en cigartænder eller en tændstik. Tinnets flyder ud, og efter afkøling er lodningen færdig – og den er meget mere solid end man umiddelbart skulle tro.

Selvlysende visere fra et kasseret vækkeur er udmærkede til at hænge over f. eks. lyskontakter i mørke kældre. Fosforbelægningen skal ikke have lys i mange sekun-

der, før den bliver tilstrækkelig selvlysende til, at man kan finde lyskontakten mange timer senere – og i buldrende mørke.

En solid stormkrog fra et vindue – skruet i den indvendige bagside af en værksteds-skuffe og skubbet i lodret stilling forhindrer, at selv den tungeste skuffe går på gulvet, når den trækkes for langt ud.

Hvis De bare een gang har prøvet at male større arealer af hønse- eller kyllingetråd ved hjælp af pensel, skulle De næste gang prøve med en almindelig malerulle, som man ellers normalt kun anvender indendøre. Det varer kun halvdelen af tiden, og de små „helligdage“, som kommer på steder, rullen ikke kan nå, ordnes let på den gammeldags maner.

KARL DEN TOLVTE ejede to ting: en haglbøsse og en harmonika, og han tog begge ting med sig, når han gik ud. Af og til gik han ud for at spille, af og til for at skyde. Karl boede i et lille kammer oppe ved savværket, og var vinteren streng, gik han i seng med træskoene på, så tæerne ikke frøs af. Han var lang og spænstig, lidt foroverbøjet, og når det gik godt for ham, havde han overskæg, det tyndeste, det kunne være, når det skulle være et overskæg. Men af og til, når alt var gået ham imod, og livet var uden glæder og kaffe og skrå, så barberede han overskægget af.

Tidligt en vinteraften kom Karl til går-

den Rustvik og havde haglbøssen og harmonikaen med. Rustviks jorder gik helt ned til vandet, og bag ved gården løftede åsen sig. Gården kunne føde en familie, hvis den ikke var for stor. Nu var der fire mennesker på gården. Det var Elmer Rustvik og hans kone, Helene, og så deres eneste barn, Gunhild. Hun var ugift, men havde en søn. Hvad hendes liv gemte, skal ikke fortælles her, for alle har ret til at gå ad egne stier, når dagen er god og nætterne lige så gode. Folkene på gården var endnu oppe. Karl biede lidt, og af gammel vane så han efter, om bøssen var i orden, og han tog harmonikaen frem og overvejede, om han skulle spille op. Men så stak han den ned igen, gik hen og bankede på.

KARL DEN TOLVTE blev godt modtaget på Rustvik. Det blev ikke alle, for Elmer kunne være noget så kræsen med at byde til, efter at Gunhild var kommet i den alder, hvor hun var blevet et aktiv for en bonde uden søn. Men med Karl var der ingen fare, han blev hilst velkommen, som når generaler hilser på ligemænd. Helene strøg med hånden hen

over stolen og stillede den frem med samme mine, som når en hofchef stiller tronstolen frem. Der kom hjemmebagt på bordet, og Gunhild blev hentet ind og vist frem som en kvie på et dyrskue. Hun fnisede med den rigtige diskant i fniset, nøjagtig som det skal være, når den, der fniser, er interesseret og villig om end ikke netop lige nu.

Gunhild var ikke ligefrem en skønhed. Men hun var velskabt og uden lyde på de steder, hvor sådanne egenskaber er af største betydning. Hun havde fået en god opdragelse. Hendes søn var tre år, og hendes forældre var begyndt at blive gamle. Faderen sad med ni trofaste fingre på bordet, den tiende lå i affaldsdyngen bag huset, hvor den var blevet kastet, dengang han kom til at hugge den af. Mor fjantede frem og tilbage over køkken-gulvet, nervøs og ivrig, og så på Gunhild på den måde, som betyder tværtimod. I hver eneste lille moralsk bemærkning lå gemt en diskret opmuntring.

KARL DEN

FORTÆLLING AF
KÅRE HOLT

TEGNING AF KAJ OLSEN

Moderen spurgte, om far kunne veksle en hundredkroneseddel. Elmer forstod ikke med det samme. Han var ikke så hurtig i tanken, som en kvinde er det. Hvad skulle det tjene til at veksle en hundredlap lige nu. Men Helene sagde, at hun i ugens løb skulle i brugsen, og det kunne jo være, at de ikke kunne veksle, og så var det rart at have det ordnet forinden. Men faderen kunne ikke. Heller ikke Gunhild.

Så trak Karl den Tolvte sin tegnebog frem, og han fandt uden besvær ti tiere. De lå ikke alene i skindsengen, de små stakler, de havde større og flottere søskende omkring sig, og alle lå lige trangt. Elmer gjorde øjne, der var større og mere nysgerrige, end rigtigt passende. Gunhild holdt vejret, og Helene gav de to unge et varmt øjekast.

HEN PÅ AFTENEN blev Karl bedt om at spille. Han gjorde sig ikke kostbar. Af og til spillede han til baller, ikke til de store, hvor tre mand spiller, så tagstenene hopper på spærrene, men til de mere kunst-

neriske sammenkomster i sommeraftenerne. Så spillede han de fem melodier, han kunne, og få eller ingen gjorde det bedre end han. Det havde engang været på tale, at han skulle til Drammen for at lære til geni. Der var en geniskole for harmonika-spillere i Drammen, og en lørdag aften havde nogen skillinget sammen, så han havde noget at leve af, til uddannelsen begyndte at give penge. Men det blev aldrig til noget med den rejse.

— Man kan ikke danse sammen, når den ene spiller, sagde Gunhild.

kom ud af sit kammer, hørte han musik oppe fra åsen, hvor Krigsråbet boede til leje i et værelse. En mandsstemme sang, og en harmonika klemte i, men det var en harmonika, hvis toner var fængslet i en grammofon. Der blev danset deroppe. Karl gik ind og tog sin bøsse frem. Lidt efter tog han også sin harmonika. Nu måtte han tage kampen op. Fuldt og helt. Der var intet andet at gøre. Hvis han nu gik derop, gik lige ind i værelset, standse grammofonen og så begynde at spille på sin harmonika, spillede vildt, spillede dem alle sønder og sammen, til de sprang i luften, til han vandt hende eller tabte hende een gang for alle?

Hun var der jo ... Det var begyndt at mørkne. Han sneget sig frem til vinduet og så ind. De dansede, så gulvet gyngede, og de stampede, så musikken næsten ikke kunne høres. Men så kom den igen for fuld kraft ud af den store tragt. Den spydede sine toner ud i røg og damp til de dansende par. Gunhild dansede med Krigsråbet. Han var en fri mand, for han skulle bare trække grammofonen op og vende plader. Han havde ikke en harmonika i hænderne.

Ingen så Karl. Der var mørkt derude, hvor han stod. Han stak geværet gennem vinduet, sigtede på grammofonen og trykkede af. Grammofonen røg i stumper og stykker. Tragt og plader og stifter og fjedre og bidder af kassen blev slynget rundt og slog mod ruderne, så glasset klirrede.

Han vendte sig om for at stikke af. Snart ville han have dem efter sig som et kobbel hunde, røde i hovederne ved tanken om hævn. Så skreg Gunhild: — I må ikke gøre Karl noget ... Gør ikke Karl noget!

Han kiggede ind og så, at hun var sprunget på Krigsråbet, rev ham i ansigtet og sparkede ham i maven for at få ham til at love, at han ikke ville gøre Karl noget. Krigsråbet, skroget, tog mod slagene og var rørt over, at hun bad for Karl. Han sagde, at hvis hun bare faldt til ro, skulle han købe en ny grammofon til hende. Presset mod Krigsråbets bryst græd hun som et barn, der har fået klø. Ingen af de andre sagde noget. Men nu var det blevet mørkt, og Karl gik hjem.

DET VAR EN STOR DAG for fler end Gunhild og Krigsråbet, da de tog med bussen til stationsbyen for at købe en ny grammofon. Men underligt var det. Da de kom der, ville hun ingen grammofon ha'. De så på vinduerne, og så sagde hun, om de kunne købe en kjole i stedet. Den er billigere end grammofonen, og så sparer du penge. Der er ingen mening i, at du køber en grammofon til mig, det var jo din, der gik i stykker.

Han gjorde, som hun sagde, for at føje hende. Så gik de ind til Jensen, Konfektion, og fandt en kjole, hun syntes om. Hun blev vist ind bag et forhæng for at prøve, om kjolen passede. Det var Jen-

sen, som ekspederede hende, han var enkemand.

Kjolen var billig, sagde hun til Krigsråbet, og hun sagde også, at egentlig var der ingen mening i, at han slap billigere, fordi hun hellere ville have en kjole. En grammofon er dyr. Så fik hun også en frakke, og til slut gik de til bussen. Den ene var glad for det, der var købt, og den anden glad, fordi der ikke var mere at købe.

— Se den skindkrave, sagde hun.

— Kom nu, sagde han.

— Det er ræv, sagde hun. Og nu, hvor det er koldt og alting. Og den er ikke dyr.

Når det angik ræve, var han ubøjelig. For ræve er noget, der ligger inden for mandens cirkler, mens kjoler og frakker ligger uden for. Gunhild og Krigsråbet tog bussen hjem. Han var glad, men hun kunne ha' været gladere.

DEN VINTER gik Karl den Tolvte for første gang på rævejagt. Han lagde døde høns ud som lokkemad, og han lå nat efter nat på lur og blev kold som en frosen grankogle. En nat plaffede han en ræv. Bagefter gik han til Rustvik og tog ræven med. Dryppene fra dens snude lavede røde spor i sneen. Der var lys på Rustvik, selv om det var ved tretiden på natten. Det var månelyst, stille og stjerneklart. Var de oppe? Havde de hørt skud-det, og ventede de på ham? En ambulance kom ud fra gården i fuld fart, så han måtte springe ned i grøften for ikke at blive kørt over. Oppe på gårdspladsen mødte han Elmer. Gunhild havde fået blindtarm og måtte opereres med det samme. Det var kommet så pludseligt.

Dagen efter tog Karl ind til sygehuset. Hun lå på nummer 12, sagde sygeplejersken, og Karl klappede på pakken og hvi-skede: — Det er en ræv.

— Hva' — hvad er det?

— En ræv. Til Gunhild.

Så gik han ad den lange gang, og der mødte han Krigsråbet. Han kom ud fra nr. 12. De stod længe, før Karl sagde: — Jeg hører, det er blindtarm.

— Puh, blindtarm. Det er nok noget andet. Krigsråbet så sig om, bøjede sig mod Karl og sagde: — Jeg er fri, nu.

— Er du fri?

— Ja, og jeg får en grammofon oven i købet — af Jensen, Konfektion. Jeg har lovet at bakke ud af det for evigt, når det bliver en med to års garanti. Han er derinde.

Så gik Krigsråbet, og Karl gik lidt efter.

KARL DEN TOLVTE drak sig fuld den aften. Han havde solgt ræveskindet, men de penge rakte ikke langt. Han sad slemt i det, da det viste sig, at han ikke kunne betale. Serveringsdamen gav ham otte dages frist. Det ville ikke blive meldt, hvis han betalte før fristen. Hun tog harmonikaen i pant. Han græd og spurgte, om hun ikke ville tage bøssen i stedet.

Nej, det ville hun ikke.

TOLVTE

— Pjat, sagde Elmer. — Du med din dans! Som om det er nødvendigt at fare omkring, når man hører dansemusik. Han sad og slog takt med de ni fingre. Så kom der nogen. Helene gik ud i forstuen. Det var Krigsråbet, som de kaldte ham, en fiskehandler, der af og til kom til Rustvik. Han havde sin grammofon med.

— Vi har musik, så vi klarer os i aften, sagde Helene bestemt og slog døren i. Krigsråbet gik. Han havde flaskeskuldre og negle, der altid var røde af fiskeblod. Karl den Tolvte spillede næsten hele natten. Det var begyndt at dages, da han gik. Gunhild sov inde hos sin dreng, Elmer og Helene stod og så efter Karl.

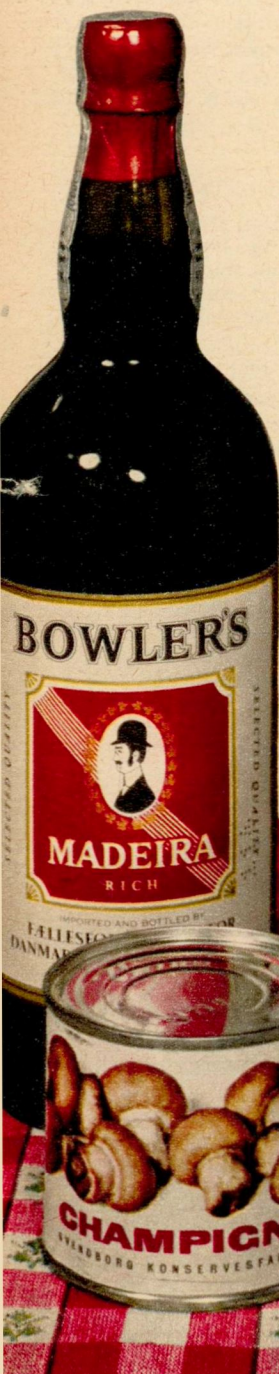
— Han er en rask fyr af den tolvte i en barneflokk at være, sagde Helene. Manden var enig med hende, men det kunne ikke nægtes, at Krigsråbet havde mere at rutte med. — Karl har da også penge. Men Krigsråbet har flere! — Er det sandt, hvad folk siger, at Krigsråbet er brystsyg? Jeg tænker på, om Gunhild ikke skulle tage ham først, så kan hun bagefter tage Karl. — Men hvis nu Krigsråbet ikke var syg?

De to gamle gik til sengs. De var forhåbningsfulde, som mennesker er det — og fyldt med bekymringer. Det skal man også være. Bekymringer følger efter håbene, som skyggen følger den, der går gennem skov og mark en sommerdag.

DET GIK, som man havde frygtet. Krigsråbet var ikke syg. Han fik taget røntgenbillede, og smerterne i brystet kom fra et gammelt ribbensbrud. Dermed skulle vejen jo være banet for Karl den Tolvte, og Elmer sagde en aften til sin kone, at vi vist ikke må vente for længe med at lukke Karl ind i kammeret til Gunhild. Men sådan gik det alligevel ikke.

En lørdagften, da Karl den Tolvte

Påskebordet er dækket til de dejlige helligdage

Brugsen vil gerne
hjælpe Dem
med at planlægge
Deres indkøb i god tid
– og bringer derfor allerede nu
huskeseddelen til påskebordet:
Den dejlige friskbrændte
Cirkel Kaffe
– landets mest solgte

Comtesse
– den populære serie:
Cigar 60 øre
Cerut 45 øre
Cigarillos 35 øre
Fragancia:
Cigar 90 øre
Cerut 45 øre
Ferskener ½ kg dåse
Champignons ¼ kg dåse
Bowler's – den nye,
fine vinserie:
Port, Sherry, Madeira
Hjemstavn, lækker
dessertchokolade
170 g 4.75
Rollo, chokoladetoffees
10 stk. 1.25
Trestjernet koge- og
spisechokolade
125 g 2.00

Påskens indkøb bli'r billigst i BRUGSEN